Interviu cu VIRGIL PETRESCU, MINISTRUL ÎNVĂŢĂMÎNTULUI pag. 8–9

22

Nr. 8 (366), 25 II–3 III 1997

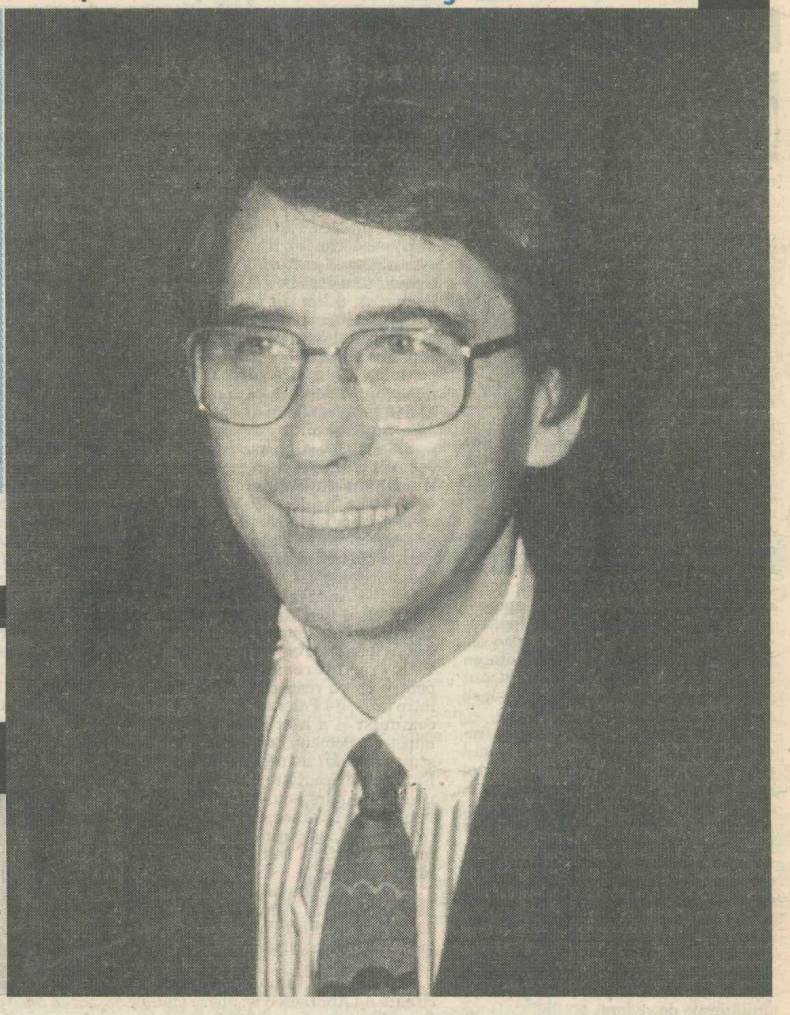

REGELE MIHAI: MESAJUL, REACŢII LA VENIREA SA pag. 7

ANA MARIA SANDI (BANCA MONDIALĂ) despre PROTECŢIA SOCIALĂ (copii, pensionari, şomeri) pag. 10–11

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Despre profesionalismul noilor ambasadori

Deşi trecută fără cine ştie ce ecou, în aceste zile, cînd ritmul vieţii noastre publice s-a tot accelerat, susţinerea de către Gabriel Liiceanu a propunerilor legislative privind accesul la dosarele personale (Constantin Ticu Dumitrescu şi Vasile Văcaru) ar putea explica şi ea refuzul net al Ministerului de Externe de a accepta personalităţi culturale importante ca ambasadori ai României. Ideea *profesionalismului* celor numiţi pînă nu de mult „lucrătorii de la Externe" (idee lansată cu graţie de ministrul Afacerilor Externe, Adrian Severin, la conferinţa de presă din 24 decembrie 1996) s-a extins într-atît, încît nimeni nu mai pare să-şi amintească faptul că nu doar studii la Moscova, cît, mai ales, legături foarte concrete cu Securitatea regimului Ceauşescu şi apoi Iliescu erau una dintre obligaţiile diplomaţilor de carieră.

Şi nu numai a diplomaţilor, ci a multora dintre cei aflaţi pe statele de plată ale MAE: şoferi, secretare, bucătari etc. Cum să fi fost altfel, într-un regim în care nu aveai voie să vorbeşti cu străinii decît în camera de protocol înţesată de microfoane şi în prezenţa reprezentanţilor serviciilor de protocol ale respectivei instituţii, care trebuiau să-şi redacteze propriile rapoarte despre orice banală întîlnire? O ciudată amnezie pare să-i fi atins pe toţi susţinătorii *profesionalismului* diplomaţiei române care a asigurat, cu constanţă, în ciuda retoricii sforăitoare, izolaţionismul României în ultimele decenii. O listă de c.v.-uri ale funcţionarilor MAE va arăta explicit ce tip de elită a fost cultivată în acest minister, cîţi dintre noii veniţi sînt „din familie", cîţi provin din aparatele de propagandă ale fostului UTC etc. Ca să nu mai amintim de cîtă obedienţă faţă de regimul Iliescu s-a cerut oamenilor din aceste posturi, în ultimii 7 ani. Un *profesionalism* comparabil cu *profesionalismul* multora dintre oamenii vechii televiziuni.

Ce alte explicaţii ar fi pentru cum arătau (şi arată) sediile ambasadelor române, locuri inospitaliere din care duhul rău nu a fost nici o clipă îndepărtat? La lucrurile ciudate ce se petrecuseră nu chiar atît de demult în aceste incinte (să ne amintim despre necunoscutul căzut de la o fereastră a Ambasadei române din Franţa, în ultimii ani ai regimului ceauşist) se adăuga comportamentul general şi modul de a se prezenta al multora dintre cei omagiaţi azi ca *profesionişti*. Sociologii şi antropologii viitorului vor trebui să explice de ce chipurile „băieţilor" exprimau cu claritate (şi din păcate încă o mai exprimă) apartenenţa la o categorie socială identificabilă fizic: de ce un pragmatism imoral, o agresivitate obraznică, abia stăpînită, o incultură crasă, o descurcăreală, o şmecherie indispensabilă ca să rezişti pe un asemenea post s-au întipărit pe trăsăturile acelor chipuri, pe modul cum vorbesc aceşti oameni. Semnale stridente ale unui sistem de alarmă pus imediat în funcţie, mai ales pentru ochii românilor din fostul exil, care nu calcă de 7 ani pragul ambasadelor române, pentru că aici „nu s-a schimbat nimic".

Dar care, acum, ar trebui (o recunoaşte şi noul ministru de Externe, Adrian Severin) să ajute prin *lobby*-uri specifice integrarea României.

Cum au s-o facă, însă, cu asemenea ambasade şi cu asemenea ambasadori, numiţi cu consecvenţă doar dintre „oamenii vechi"? Ce semnal al schimbării (reale, de altfel) trimite prin ei preşedintele Constantinescu guvernelor străine şi românilor din fostul exil? A cîntărit oare cineva care sînt acum costurile păstrării ambasadorului Mircea Geoană la Washington, unde se menţine rezerva Departamentului de Stat faţă de intrarea României în NATO?

Pe lîngă surpriza opţiunii ministrului de Externe, Adrian Severin, pentru *vechii profesionişti* se adaugă surpriza unora dintre cei ce-l susţin. De pildă, Mircea Iorgulescu, într-un număr recent din *Dilema*: *„Dacă după decembrie '89 numirea unor neprofesionişti putea fi întrucîtva justificată prin schimbarea de sistem politic, prelungirea acestei atitudini nu mai este, acum, în nici un fel de susţinut"*, scrie Mircea Iorgulescu.

Dar ce poate fi atît de grav (se poate însă întreba oricine), la urma urmei, dacă aceşti diplomaţi, cu vechime în profesie, ar fi ambasadorii preşedintelui Constantinescu, chiar dacă au colaborat pînă mai ieri cu vechea Securitate a regimului Ceauşescu sau Iliescu? Nu există legături cu serviciile secrete în toate ambasadele de pe lume, inclusiv cele occidentale?

Există, fără îndoială, numai că sînt în această privinţă deosebiri esenţiale. Nu au fost încă puse în lumină (mai ales în România) legăturile imensei poliţii secrete a Securităţii cu serviciile secrete sovietice. Apoi, după căderea Zidului, în regimul Iliescu, ale noilor servicii secrete cu serviciile secrete ale Federaţiei Ruse. Motivul cel mai important pentru care se cere transparenţa dosarelor celor aflaţi în funcţii publice (vezi şi experienţa fericită în această privinţă a Republicii Cehe) nu este că ei ar avea „de ispăşit" vechi păcate, ci că sînt persoane **ne-libere**, dacă au „colaborat" cîndva. Aşadar, **persoane şantajabile** oricînd. Şi, în orice caz, cele mai puţin indicate pentru a servi interesele ţării lor, mai ales într-un asemenea moment, cînd se fac eforturi disperate pentru nominalizarea României în NATO, în primul val, şi cînd opoziţia Rusiei se menţine pe faţă.

Iată de ce Gabriel Liiceanu în Franţa, Mircea Martin în Elveţia, Sorin Alexandrescu în Olanda, Virgil Nemoianu ori Vladimir Tismăneanu în Statele Unite, Cristian Mititelu în Anglia, Grete Tartler în Austria, Marian Papahagi în Italia ar putea da şanse în plus politicii externe a României, în acest moment. Am făcut enumerarea la întîmplare, gîndindu-mă că nu este nevoie de a asigura un loc de muncă în străinătate unor intelectuali care să se mute dintr-o bibliotecă într-alta, ci este vorba de nişte adevăraţi profesionişti, care în aceşti ani au făcut dovada unor capacităţi manageriale recunoscute şi a unor relaţii specifice în ţările respective.

Nu vor putea funcţiona ambasadele cu aceşti oameni, sau alţii ca ei (care, evident, vor avea nevoie de un *training* intensiv), pentru că ei nu ştiu încă această meserie, aşa cum a replicat ministrul de Externe, Adrian Severin? Dar cum funcţionează ambasadele lăsate fără ambasadori de două luni şi mai bine? îl putem întreba, în schimb.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 16 pagini ● 900 lei

Stimată doamnă Gabriela Adameşteanu,

Cred că sînteţi prea optimistă în ceea ce priveşte transformarea societăţii româneşti, aşa cum apare ea oglindită de votul din această toamnă. Eu consider însă că o mare parte din acele categorii sociale (arătate de d-l H.-R. Patapievici în *Politice*) care i-au permis acea majoritate zdrobitoare în 1992 lui Iliescu – şi care a migrat la celălalt pol – nu a avut acum o clarviziune a semnificaţiei votului. A fost gestul aceluia încolţit, prins între corzi. Pe de-o parte, a fost creată imaginea PDSR = directocraţie = corupţie (marele aport al presei), iar pe de altă parte, rezultatul scrutinului de la 17 noiembrie a fost răspunsul conjugării forţelor democratice care astăzi alcătuiesc guvernul. Cei 45,1% care s-au opus alegerii d-lui profesor Constantinescu ca preşedinte sînt reprezentaţi de oameni cărora ideile inculcate timp de decenii le provoacă acum mîhnire, iar unora dintre ei – „dinozaurilor" – chiar nevroze. Ei sînt cei care vor fi satisfăcuţi în prima fază, ca apoi să provoace convulsii sociale, cînd măsurile nepopulare luate de guvern se vor face simţite, neînţelegînd necesitatea adoptării lor, învăţaţi fiind ca statul să le dea de toate, ba chiar să-i lase să-l fure.

Al doilea accent – şi care are o oarecare legătură cu primul – aş dori să-l pun pe aşa-numita aroganţă a elitei sau, hai să-i zicem, a intelectualităţii. A vedea orice acţiune, atitudine etc. prin prisma „europenismului" mi se pare o idee bizară, oarecum chiar extremistă. Este un truism faptul că Occidentul ne este un model, e locul de unde dorim să ne însuşim realele valori ale democraţiei şi, implicit, ale libertăţii. Înţeleg şi sînt de acord cu direcţia promovată de revista pe care dv. o conduceţi şi pe care o citesc cu viu interes. Nu pot accepta, însă, punctele unilaterale de vedere.

Intelectualul nu are răspunderea politicianului. Politicianul trebuie să vorbească în numele maselor, intelectualul vorbeşte pentru mase, mai mari sau mai mici. Este ales de o majoritate, acţionează pentru acea majoritate. Vorbind despre aroganţa elitei ca despre o *„stare de febrilă frustrare adolescentină"*, dv. spuneţi că nu au fost „salvaţi" de ea decît cei care s-au implicat nemijlocit şi perseverent în politică. Nu cred că este vorba de o „salvare", ci de un indispensabil compromis.

Dv., atît ca şef al revistei, cît şi ca mesager, vă este naturală o asemenea ţinută conciliantă, lucru pentru care vă admir: eu nu o pot avea.

Nu facem apologia trăsăturilor nietzscheene, însă nu putem să nu dispreţuim. Sper ca europenismul să nu ne copleşească.

Cu deosebită stimă,

Andrei Sănătescu
Motru, 23 decembrie 1996

Stimată Doamnă Adameşteanu,

Evenimentele prilejuite de opţiunile electorale din 3 şi 17 noiembrie permit abordarea problemelor de integrare europeană a României într-un alt mod şi cu îndreptăţite speranţe. Revista *„22"* a oferit un spaţiu generos dezbaterii acestor probleme care au stîrnit şi vor stîrni multiple discuţii şi atitudini polemice. Aşa că am urmărit cu un real interes polemica ivită pe aceste probleme între d-l Gabriel Andreescu şi importante personalităţi culturale româneşti: Octavian Paler şi Alexandru Paleologu. M-a surprins însă că, pe parcursul a două articole, d-l Andreescu părăseşte tonul polemic şi se avîntă în adevărate diatribe la adresa d-lui Octavian Paler. Dacă mi se permite, doresc să analizez argumentele domniei sale.

1. Domnul Gabriel Andreescu afirmă superioritatea domniei sale prin cunoaşterea ecuaţiei lui Schrödinger şi a funcţiilor Bessel. Mă surprinde această aserţiune, revista de faţă nu dezbate probleme de cuantică sau seminarizează reactorii nucleari, parcă este o revistă culturală, argumentele trebuie, totuşi, să fie din acest domeniu. Pariez că, cel puţin pentru jumătate din cititorii revistei, acest argument nu rezistă, sîntem prea mulţi cu studii superioare ştiinţifice la bază.

2. D-l Gabriel Andreescu citează nişte autori obscuri, care ar fi specialişti în problemele în discuţie. Cred că ăsta nu este un argument, sînt alte nume mai prestigioase ce merită invocate, traduse şi în româneşte de Humanitas sau Polirom.

3. D-lui Andreescu nu-i place ce scrie şi cum scrie cărţile d-l Paler. E dreptul domniei sale. Argumentele sînt totuşi cam subţiri, dar asta-i chestiune de gust.

4. D-l Andreescu îl acuză pe d-l Paler că a fost un mare comunist. Lucrul este de domeniu public; cînd a fost în fruntea Televiziunii, prin 1965, TVR era interesantă şi incitantă pentru epoca respectivă. Ştiu însă că, între timp, d-l Paler nu a mai fost mare comunist şi a luat atitudini publice împotriva demenţei ceauşiste. Mărturie stau *Jurnalul* d-lui Mircea Zaciu şi Europa Liberă. Este curioasă atitudinea d-lui Andreescu, om de admirabilă temeritate în aceeaşi epocă, ca, după ce au fost şi aşa puţini oameni curajoşi înainte de 1989, să-i uităm sau ignorăm şi pe aceştia.

5. Ultimul său argument este însă lamentabil. D-l Andreescu se ocupă de veniturile d-lui Paler şi îl acuză de ipocrizie. Şi atunci, toată europenitatea s-a dus naibii!

Am admirat întotdeauna pasiunea cu care d-l Andreescu îşi apără opiniile. Dar de unde această încrîncenare distructivă la adresa celor cu care polemizează?

Gheorghe Neguţ
Piteşti, ianuarie 1997

Stimată doamnă redactor Gabriela Adameşteanu,

În articolul „Necesitatea unei legi a minorităţilor naţionale", publicat în revista *„22"* nr. 49 din 4–10 decembrie 1996, domnul Gabriel Andreescu readuce în discuţie chestiunea autonomiilor, care, în opinia d-sale, sînt legitimate în plan internaţional. În sprijinul opiniilor sale, d-l Gabriel Andreescu citează din raportul ***Étude des droits des personnes appartenant aux minorités ethniques, réligieuses et linguistiques***, apărut în 1991 sub semnătura lui Francesco Capotorti, la Centrul pentru Drepturile Omului, din Geneva.

Francesco Capotorti – arată d-l Gabriel Andreescu – nota în Raportul său că *„în acele ţări din cele analizate* (46 de ţări, n.n.) *care au recunoscut existenţa pe teritoriul lor a grupărilor etnice şi lingvistice ca entităţi ce solicită un statut special, se aplică o politică bazată pe concepţia pluralistă* (subl.n.). *În unele din aceste ţări s-a considerat că stabilirea unei structuri federale de guvernare sau acordarea autonomiei unei anumite regiuni reprezintă o măsură eficientă de apărare a individualităţii şi drepturilor acelor grupări."*

După părerea mea, atunci cînd apelăm, în sprijinul demonstrării unor teze, la anumite texte, se impune să respectăm întru totul litera şi spiritul acestora. Căci pentru a reda spiritul textului, condiţia *sine qua non* este aceea de a-i reproduce cît mai fidel litera. Iată ce se arată în art. 295 al acestui Raport: *„Ţările care au recunoscut oficial existenţa pe teritoriul lor a grupurilor etnice şi lingvistice constituind minorităţi pentru care e necesar un statut special **au adoptat fie o politică de integrare, fie o politică bazată pe o concepţie pluralistă.**"* (subl. n.).

Nu e vorba, aşadar, despre o unică soluţie adoptată în acest caz de statele lumii, ci de **alternative**, ceea ce schimbă substanţial fondul problemei. Cititorul se poate întreba, pe bună dreptate, dacă, clădit pe asemenea baze şubrede, eşafodajul teoretic nu se dovedeşte a fi un castel de nisip în bătaia primului val...

Mai departe, Francesco Capotorti continuă: *„În anumite cazuri, adoptarea unei structuri federale sau acordarea autonomiei regiunilor locuite de grupuri etnice şi lingvistice distincte au fost considerate ca mijloace eficace de apărare şi protejare a drepturilor acestor grupuri minoritare. O astfel de soluţie presupune din capul locului o concentrare geografică a acestor grupuri minoritare. Trebuie totuşi remarcat că dacă acest sistem poate contribui de o manieră deloc neglijabilă la rezolvarea problemelor principalelor grupuri etnice şi lingvistice interesate, îi lipseşte suplеţea prin faptul că el nu asigură aceeaşi protecţie altor grupuri etnice, lingvistice, existînd în diferitele subdiviziuni politice sau administrative ale statului.*

În anumite ţări – continuă Raportorul special – ***aplicarea unei concepţii pluraliste nu are drept consecinţă crearea unui sistem politic federal sau acordarea autonomiei unei anumite regiuni, ci adoptarea de măsuri speciale destinate să asigure membrilor minorităţilor exercitarea efectivă a drepturilor care le sînt acordate în cadrul unui sistem unitar de guvernămînt. Este soluţia care e în mod obişnuit adoptată atunci cînd grupul minoritar este relativ puţin numeros sau cînd e dispersat în ţară.***"* (subl.n.).

Studiul semnat de Francesco Capotorti este rodul unor laborioase cercetări la scară mondială. Un merit deosebit al autorului Raportului amintit este acela că în cercetarea sa porneşte nu de la preconcepţii, ci de la realităţi, subliniind mereu ideea că extrema diversitate a situaţiilor existente în lume implică diversitatea soluţiilor, alegerea lor fiind un drept incontestabil al statelor înseşi.

Cu deosebit respect,

Mihai B. Oroian
Tg. Mureş, 28 decembrie 1996

Răspuns lui M. Oroian

Sînt de acord cu ceea ce afirmă d-l Oroian privind studiul lui Francesco Capotorti. În ceea ce priveşte citatul preluat de mine şi asupra căruia revine domnia sa, se poate observa că diferenţa faţă de traducerea pe care dînsul o oferă este minimă. Sînt variante de traducere fireşti, care descriu aceeaşi idee. Lungimea citatului este alta. Am preluat din Francesco Capotorti doar o parte, **atît cît am avut nevoie** pentru a argumenta una din ideile articolului „Necesitatea unei legi a minorităţilor naţionale". Şi anume, că autonomiile sînt legitimate în plan internaţional – cu amendamentul că *„nu există un drept la autonomie"*. (Logica argumentării revenea la principiul banal că o judecată universală este anulată printr-un singur contraexemplu.) Voiam să explic astfel că nu poţi oferi UDMR o alternativă la propria soluţie afirmînd că – împotriva tuturor evidenţelor – comunitatea internaţională nu acceptă formula autonomiilor.

Ca urmare, nu era vorba, aşa cum afirmă d-l Oroian, de susţinerea existenţei unei *„unice soluţii adoptate de statele lumii"*. Ar fi fost şi absurd, de vreme ce reglementarea drepturilor minorităţilor naţionale, propusă în articol, ocolea formula autonomiilor.

Gabriel Andreescu

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $ 140 DM 500 FF 140.000 LIT 56 £ 100 CHF	40 $ 70 DM 250 FF 70.000 LIT 28 £ 50 CHF	20 $ 35 DM 125 FF 35.000 LIT 14 £ 25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

SPONSORII CONCURSULUI CU PREMII

POLIROM
AP&P ATHENA Publishing & Printing SRL
editura GM gramar
ALL
INSTITUTUL EUROPEAN
FUNDAŢIA
POLIMARK
CLAVIS

ILIE ŞERBĂNESCU

Am găsit elefantul, trebuie să-l sprijinim!

Programul de echilibrare şi asanare a economiei – lansat în sfîrşit de guvernul Ciorbea – introduce, pentru prima dată, abordări tranşante în ce priveşte principalele probleme ale economiei româneşti, reprezentînd astfel, fără îndoială, un moment de cotitură în promovarea reformei spre o economie de piaţă în România.

Şansele de reuşită ale programului depind, evident, de capacitatea guvernului de a-l duce la îndeplinire şi de disponibilitatea forţelor politice de a-l susţine şi a populaţiei, în particular a sindicatelor, de a-l accepta, în ciuda durerilor pe care le implică. La reformele preconizate în acest program nu există de fapt decît alternativa actualei degringolade inexorabile a performanţei economice şi, prin implicaţie, a nivelului de trai.

Măsurile adoptate de guvernul Ciorbea vizează trei principale categorii de probleme.

În primul rînd, este vorba de majorarea acelor preţuri, pe care statul încă le controla, în cazul unor produse de consum, ca de pildă pîinea tip, carnea de pasăre şi porc, laptele obişnuit, precum şi în cazul unor servicii de utilitate publică: energia electrică şi termică, apa, transportul în comun, urban şi interurban, rutier sau pe cale ferată.

Aceste creşteri erau necesare pentru a se acoperi pierderile suferite de producători şi respectiv prestatorii de servicii, din cauza neefectuării la timp a majorărilor de preţuri. Din motive politice şi electorale, acestea au fost amînate, deşi costurile de producţie sporiseră, ca urmare îndeosebi a devalorizării leului, ceea ce a majorat substanţial nota de plată în lei a importurilor energetice care, într-o măsură sau alta, se regăsesc în fiecare dintre produsele şi serviciile de consum.

Acum era nevoie deci de o corecţie, pentru că, în mod evident, nu se pot la nesfîrşit desface pe piaţa internă produse şi servicii la preţuri sub costul importului, căci nu are cine să suporte diferenţele. Şi aşa, din cauza prelungirii o perioadă prea îndelungată a importurilor ieftine în lei, ceea ce le-a încurajat, buba a spart în valută, adică acolo unde era mai rău, deficitul comercial extern ajungînd anul trecut la peste 2 miliarde şi jumătate de dolari. Şi filantropi din străinătate, care să ne acopere ei această diferenţă, nu prea există! Evident, corecţiile de preţuri la produsele şi serviciile menţionate vor provoca majorări în lanţ ale preţurilor la alte produse şi servicii.

Este vorba, în al doilea rînd, de reducerea cheltuielilor pe care statul le făcea direct prin buget sau, indirect, în contul sectorului public. Pentru că deficitul direct – sau bugetar propriu-zis – plus cel al sectorului public (sau cvasifiscal), acumulat în contul statului, ajunseseră împreună la proporţii dramatice, echivalente cu circa 8,5% din produsul intern brut (şi chiar la 12–13% din PIB, dacă erau luate în considerare şi cele peste 4.000 miliarde lei pe care Ministerul de Finanţe ar avea în principiu să le achite Băncii Naţionale, ca diferenţe de curs la creditele guvernamentale externe). Sau – pentru a se realiza şi mai exact dimensiunea, dacă echivalenţa cu o parte din produsul brut nu apare multora prea relevantă – era vorba, în acest ultim caz, nici mai mult nici mai puţin, decît de jumătate din veniturile bugetare. Aceasta era amplitudinea problemei. Statul încasa o sumă şi cheltuia una aproape o dată şi jumătate mai mare.

Nu trebuie să fii economist pentru a realiza ce se întîmplă în asemenea condiţii. Diferenţa de cheltuieli, peste veniturile curente, era finanţată prin emisiuni monetare fără acoperire şi era suportată de populaţie, prin inflaţie. Deci, era de ales între o inflaţie distrugătoare pentru economie şi reducerea cheltuielilor, de fapt în componenta lor care nu aduce nici un beneficiu populaţiei, anume aceea a costisitoarei subvenţionări a activităţilor care irosesc resurse şi generează pierderi. Costul social – în sfîrşit acceptat – îl constituie creşterea şomajului în industriile neperformante, care, însă, în comparaţie cu inflaţia ruinătoare pentru economie şi pentru întreaga populaţie, reprezintă răul mai puţin rău.

În sfîrşit, în al treilea rînd, este vorba de măsuri care vizează protecţia socială în faţa şocului pe care creşterile de preţuri – inevitabile într-o primă fază –, precum şi reducerea cheltuielilor la dimensiuni de susţinut îl vor produce.

Sînt categorii sociale complet descoperite în faţa acestui şoc şi care trebuie, evident, ajutate să-i facă faţă. Căci ar fi fost bine să se poată a nu se produce un asemenea şoc, dar, din păcate, nu se poate! Pentru a fi încă şi mai precişi, guvernul ar fi putut să nu-l provoace, prin măsurile pe care le-a adoptat. Dar, aceasta nu rezolva problema. Pentru că explozia de preţuri şi căderea monedei naţionale – adică şocul de care vorbeam – oricum s-ar fi produs. Şi este preferabil un şoc ţinut sub control şi cu o compensare socială, chiar dacă modestă, decît o explozie în afara oricărui control, caz în care nici despre compensări sociale nu mai putea fi vorba.

Partide din actuala opoziţie au acuzat guvernul Ciorbea că, în negocierile cu organismele financiare internaţionale, nu s-ar fi prezentat cu un program propriu, stînd astfel la cheremul a ceea ce au preconizat organismele respective.

Pe vremea guvernării sale, PDSR, acum principalul partid de opoziţie, s-a prezentat în negocierile cu FMI şi Banca Mondială într-adevăr cu un program propriu, dar care nu era un program de reformă. De aceea şi negocierile au fost anevoioase. La aceste negocieri, PDSR – hai să-i reamintim, dacă a uitat cumva – a intrat cu un program propriu, care nu prevedea reforma, dar a ieşit cu unul în care se angaja să facă reforma, deci, cum s-ar spune, a ieşit de la negocieri tot cu un program al instituţiilor financiare internaţionale, indiferent de rezistenţa opusă. Problema de fond este cu totul alta. PDSR a mers, în ultimă instanţă, pe formula: „Spunem ca ei şi facem ca noi!" Şi aşa a şi procedat: s-a angajat că face reforma, a luat o parte din creditele de la FMI şi Banca Mondială şi apoi a pus reforma în cui. Şi, firesc, creditarea din partea instituţiilor respective a fost suspendată. Deci, fundamental este faptul dacă noul guvern, promiţînd că va face reforma, o va şi face.

Şi dacă s-a găsit un elefant dispus să ia în circă marile probleme economice, politice şi sociale pe care înfăptuirea reformei le implică şi pe care cei ce au fost pînă acum la guvernare nu au avut curajul să şi le asume, forţele politice ale momentului, indiferent de care parte a baricadei sînt, ar face bine să sprijine elefantul să nu se prăbuşească înainte de a duce povara dincolo de mlaştina economică în care ne găsim. Căci, în caz de prăbuşire, din mlaştina în care ne-am zbate toţi deopotrivă nu ne-ar mai scoate nimeni.

ŞERBAN ORESCU

Cînd vom începe mai bine?

Cei care, după revoluţia din decembrie, au spus că politica de tergiversare a privatizării – cu care regimul Iliescu a cîştigat însă două alegeri – duce la dezastru, au avut dreptate. Economia naţională are acum nevoie de operaţie „pe cord deschis", în timp ce cu cîţiva ani în urmă un energic tratament „medicamentos" ar fi fost de ajuns. Aceasta fiind situaţia (guvernul Ciorbea a avut delicateţea să nu pună accentul pe acest trecut de generalizată ezitare...), trebuie spus că programul de reformă prezentat de primul ministru la 18 februarie constituie **un document excelent**.

Cetăţenii doresc însă să afle încă ceva – după cum rezultă şi din întrebările ziariştilor la conferinţa de presă din 18 ianuarie a guvernului – cînd vor începe **ei** să culeagă roadele noului program...? Simplificînd lucrurile, pentru aceasta e necesar să înceteze degringolada leului faţă de dolar. Va fi primul semn că ne-am angajat pe calea bună. Al doilea va fi creşterea venitului pe locuitor şi, concomitent, creşterea nivelului de viaţă.

Ca leul să-şi încetinească cursa descendentă trebuie îndeplinite cel puţin două condiţii (ele ţin de altfel de reformele anunţate): 1) statul să se retragă din economie, accelerînd privatizarea şi 2) balanţa comercială să fie echilibrată (măsurile de liberalizare a comerţului exterior vor avea acest efect, avînd în vedere stimulii scăderii leului...).

S-a vorbit mult în contextul reformelor de ajutorul extern. El e absolut necesar... Nu s-a pus însă suficient accentul pe productivitatea foarte redusă a muncii la noi în ţară, cam de zece ori mai redusă ca în Europa Occidentală; ea anulează în parte avantajul potenţial al salariilor joase la formarea unor preţuri competitive la export. Privatizarea, mai ales cea cu ajutorul investitorilor străini, va schimba probabil această situaţie, dar nu de azi pe mîine... Cursul leului va anticipa de bună seamă această evoluţie favorabilă (aşa se întîmplă peste tot în lume).

Deocamdată, anunţata creştere a preţurilor, coroborată cu scăderea cursului leului, va accentua fenomenele speculative, unii agenţi economici căutînd să transfere efectul ei asupra altora. Ar fi o eroare însă ca statul să cadă în ispita tratării creşterilor suplimentare de preţuri cu mijloace administrative. Speculanţii vor înceta să speculeze cînd vor începe să piardă!

Degringolada leului se va încetini cînd între preţurile liberalizate se vor stabili noi proporţii, întemeiate pe cerere şi ofertă. Statul poate grăbi însă acest moment creînd concurenţei dintre agenţii economici un cadru optim. Aceasta înseamnă: combaterea monopolurilor, facilităţi de desfacere a mărfurilor, modernizarea infrastructurii. De produs, însă, altceva decît servicii, statul nu va mai putea, fiindcă e pe punctul de a ieşi din economie! În consecinţă, mentalitatea de a aştepta totul de la stat, ironizată de Caragiale la sfîrşitul veacului trecut, amplificată la cub de comunişti, trebuie să dispară. **Sentimentul de încredere raţională în sine trebuie să-i la locul**. Pe alocuri el a şi început să încolţească în aceşti ultimi şapte ani... dar sîntem încă departe de liman. Cît de repede va putea determina terapia de şoc începută la 18 ianuarie o schimbare de mentalitate, prin renunţarea la fatalism şi pasivitate, e greu de spus. **O nouă selecţie socială, după criterii de eficienţă, se anunţă ca absolut necesară**. În faţa să iasă cei mai dinamici, urmînd ca acei mai puţin dinamici să le urmeze calea. Procesul e complex şi depăşeşte sfera economicului.

Rezumînd, poate că premierul Victor Ciorbea s-a arătat prea optimist declarînd că primele semne pozitive ale programului de reforme se vor arăta „peste cîteva luni". Ni se pare însă probabil ca, la anul, pe vremea aceasta, poporul român să beneficieze de primele rezultate ale reformei, cu o condiţie – ea să se desfăşoare în ritmul anunţat...

(Articol difuzat de Radio Europa Liberă, la 18.02.1997)

Din numerele viitoare

• *Interviu cu* ***Alexandru Herlea****, ministrul Integrării Europene şi cu* ***Leon Volovici****, cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim* • ***Andrei Marga****: „Globalizare şi universalizare"* • ***Victor Ivanovici****: „O explicaţie datorată şi cîteva neînţelegeri de risipit"* • ***Pavel Câmpeanu****: „Proiect pentru elaborarea unei istorii a TVR"* • ***Fey László****: „Integrare sau izolare?"* • ***Daniel Vighi****: „Prostul satului", „Agricultura între ieri şi mîine"* • ***Irina Coroiu****: „Tehnica raiului"* • ***Dan Pavel****: „Alte cîteva motive pentru extinderea NATO"* • ***Magyari-Vincze Enikö****: „Tendinţe şi dileme în dezvoltarea instituţională"* •

INSTITUTUL EUROPEAN

Niccolo Machiavelli
Frederic II • Benito Mussolini
MĂŞTILE PUTERII

Celebrul manual de teoria statului, *Principele* (1513), de Machiavelli este completat în volumul de faţă de replica regelui Frederic II, *Anti-Machiavel*, tradusă pentru prima dată în româneşte. Imaginea scriitorului italian se întregeşte cu fragmente din *Discursurile* sale. În *Addenda*, o conferinţă a lui Benito Mussolini despre actualitatea *Principelui*.

Ediţie îngrijită şi prefaţă de Elvira Sorohan
Traducere:
Nina Façon şi Lăcrămioara Petrescu
ISBN 973-586-020-1 236 pag.

În colecţia
CIVITAS

va mai apărea:
Benjamin Constant
DESPRE LIBERTATE LA ANTICI ŞI MODERNI

RADU CĂLIN CRISTEA

Corupţia la români

– origini, tradiţii, obiceiuri –

Citind dezvăluirile din ziarele româneşti, văzînd ce rechini ai tranziţiei se află în cercetare penală, asistînd la îndîrjita competiţie dintre Poliţie, Parchet, Garda Financiară, Curtea de Conturi etc. care aproape că-şi fură clienţii pentru a raporta depăşirea planului la prinderea de corupţi – te şi întrebi: de unde atîta corupţie şi, mai ales, ce să fi dus la această stare de iluminare naţională în faţa unui fenomen cu care nu puţini au trăit de veacuri în (ca să folosesc o expresie la modă) relaţii de parteneriat? Ironie a destinului – nu sîntem protocroni nici măcar în inventarea corupţiei, al cărei gust l-au deprins alţii înaintea noastră:

Schmiergeld, bustarella, pot-de-vin

Pentru a începe de la ou – corupţia poate fi socotită, împreună cu prostituţia, una din cele mai vechi îndeletniciri ale omului. *„Bacşiş", „pot-de-vin"* (sau *„enveloppe"* sau *„dessous-de-table"*), *„graft", „tangente"* (sau *„bustarella"*), *„Schmiergeld"* etc. – există un întreg folclor al corupţiei, aşa încît oripilanta „spagă" ne-a integrat de multă vreme, în felul ei specific, în structurile europene. Mai către zilele noastre – mostre de corupţie la nivel înalt pot fi culese cu nemiluita, doar să întinzi mîna: afacerea Flick în Germania, scandalul Lockheed în Italia, culisele murdare ale campaniei electorale a preşedintelui Nixon, ieşirea penibilă din scenă a vicepreşedintelui american Agnew, dezvăluirile operaţiunii „Mani Pulite" în Italia, traficul de influenţă de care au fost acuzaţi foştii preşedinţi sud-coreeni Roh Tae Woo şi Chun Doo Hwan, cazurile „Filesa" în Spania şi „Sagawa" sau „Shin Kanemaru" din Japonia, acuzarea oficială de corupţie a fostului primar al Pekinului, Chen Xiong etc. Nu sîntem, aşadar, singuri pe lume. Ba chiar, într-o asemenea ilustră companie, ne-am putea declara satisfăcuţi de faptul că nouă, românilor, exemplele de corupţie ni se termină mai repede decît occidentalilor. Una din explicaţii:

Jugurile străine sau „peşcheşul" ca instituţie

Unităţile statale ale viitoarei Românii s-au cufundat, secole de-a rîndul, în abisuri istorice greu de identificat datorită precarităţii sau absenţei totale a surselor. Aveau să fie cucerite apoi de marile puteri (Austro-Ungaria, Turcia, Rusia). Va fi existat corupţie şi la Bucureşti, Iaşi ori Cetatea Bălgradului, numai că ea nu putea privi populaţia majoritară decît, eventual, la etaje meschine ale puterii, în condiţiile în care etnicii români nu penetrau pînă spre vîrfurile administrativ-politice – acolo unde e sediul favorit al corupţiei. Un tip special de corupţie a apărut în Ţara Românească şi Moldova în epoca fanariotă şi după apariţia primilor domni pămînteni, cînd Poarta Otomană era mituită în mod special pentru păstrarea scaunului şi, cu acest prilej, a capului de pe umeri. Istoriografia e bogată şi din aceste vremuri se vor fi sedimentat în mentalitatea colectivă „peşcheşul", „ciubucul", „bacşişul" – concepte de o trăinicie extraordinară, care, la originea lor, erau mai degrabă forme naturale de delimitare a ierarhiilor. Peşcheşul era o instituţie, o regulă a jocului politic. Coruperea unui dregător otoman nu se făcea cu perdea pentru că era publică, se consuma într-un ritual cît se poate de strict, urmat de un altul, la fel de exact în reguli, prin care corupătorul îşi primea recompensa dorită. De la jugurile străine la comunism nu e decît un pas:

Corupţia de partid şi de stat

Sistemul comunist a adus în scenă „Tatăl". Acesta era un despot, uneori mai luminat decît alţii, care se confunda cu puterea absolută a statului. Corupţia se desfăşura în cadrul castei politice aflate la guvernare şi se difuza către straturi secunde ale puterii doar cu încuviinţarea nomenclaturii comuniste. Era o corupţie de tip oligarhic, cu circuite închise, cu privilegii împărţite în funcţie de demnitatea ocupată în aparatul comunist. Unul din delictele tipice era traficul de influenţă – un simplu telefon de la „judeţ" sau „CC" anulînd decizii ale justiţiei sau schimbînd peste noapte capii autorităţilor locale. Puterea fiind distribuită în sistem piramidal – cei aflaţi la bază, oamenii de rînd, trebuiau să se mulţumească doar cu firimiturile în cazul în care erau bîntuiţi de tentaţia corupţiei. Această repartiţie limitată a spaţiului în care se putea manifesta corupţia nu excludea fenomenul, ci doar îl îngrădea înfre niste limite plebee. Concentrarea puterii politice şi ostentativa forţă a statului în tot ceea ce însemna activitate publică au dus la naşterea unei adevărate bresle: birocraţii. Îngropînd sub reglementări imposibile ceea ce în mod premeditat era deosebit de confuz şi interpretabil – birocraţia s-a manifestat cu extremă aroganţă mai ales în ultimele decenii de comunism. Uşi ce păreau zidite se deschideau miraculos în faţa „atenţiilor" de tot felul. Respectînd un scenariu pe cît de rudimentar, pe atît de eficient – corupătorul şi coruptul încercau să-şi simplifice existenţa într-o Românie căzută într-una din cele mai profunde crize politice şi economice din istoria sa. Acest tip al corupţiei de partid şi de stat a cunoscut în decembrie '89 o descumpănire din care şi-a revenit destul de repede, sub directa îndrumare a noului regim politic:

Regimul Iliescu

Criza sistemului comunist a fost înlocuită, după decembrie '89, cu o criză a tranziţiei. Totul se răsturnase, totul trebuia schimbat, în orbecăiala dintre două sisteme profund divergente (totalitarism-democraţie, economie hipercentralizată-economie de piaţă etc.). S-a intrat într-o criză diferită de aceea din comunism mai ales prin imprevizibilul ei adesea şocant. Pe cît de energică, pe atît de nedibace, mînuirea noilor instrumente economice a grăbit instalarea unui haos generalizat. Atrasă mai puţin de competiţia politică, fosta nomenclatură comunistă s-a regrupat însă rapid în domeniul afacerilor, împărţindu-şi tovărăşeşte piaţa şi sferele de influenţă. În cel mai pur spirit al politicii de

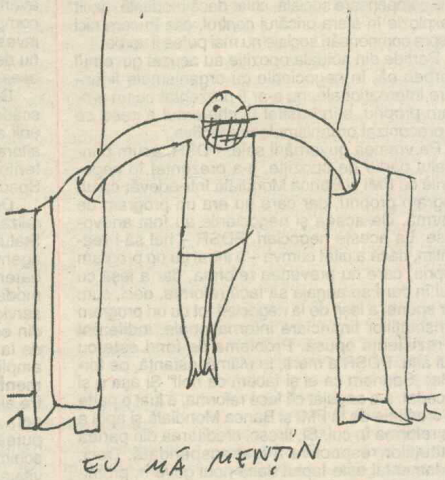

clan, foşti conducători de partid, miliţie sau securitate se află în spatele unor firme prospere, strînşi în grupuri de interese care nu e improbabil să-şi fi actualizat vechile relaţii ţesute din complicităţi mafiotice, şantaj etc. Raporturile economice dintre domeniul de stat şi cel privat s-au derulat la umbra multor ambiguităţi, legislaţia veche era proastă sau caducă, iar cea nouă întîrzia să apară sau avea multe dedesubturi tulburi. Abia a treia oară, după două tentative nereuşite, fostul Parlament a votat un Cod Penal promulgat de ex-preşedintele Iliescu în timpul ultimei campanii electorale. În faţa rafinamentului şi, mai ales, a internaţionalizării corupţiei, unele state europene au găsit de cuviinţă în ultimii ani să-şi adecveze în consecinţă Codul Penal. Legiuitorul român a preferat să evite includerea în Codul Penal a unei definiri clare a spectrului „corupţiei", acesta fiind deductibil doar prin asocierea cu alte tipuri de infracţiuni (trafic de influenţă, luare de mită, dobîndire de foloase necuvenite etc.). Ani de zile slujitorii regimului Iliescu au inventat felurite tertipuri pentru ca parlamentarii şi membrii Executivului să nu fie constrînşi să-şi declare averile la începutul şi sfîrşitul mandatului. O lipsă de transparenţă ce atrage suspiciunea că sus-numiţii aveau ceva de ascuns. Cu legi sau fără, justiţia a moţăit şi a dat sistematice dovezi că percutează, la fel ca înainte de '89, la somaţiile puterii. Mai mulţi procurori recunosc astăzi că nu existase „voinţă politică" în instrumentarea unor dosare sensibile pentru fosta putere. Monopolizînd toţi centrii vitali ai puterii – regimul Iliescu s-a expus inevitabil tentaţiei de a fi corupt. Cîţi au rezistat acestei tentaţii vom afla, poate, în anii care vin, cu ajutorul celor mai importanţi actori, aici şi aiurea, în demascarea corupţiei: presa (cu un serviciu remarcabil pînă acum) şi justiţia, ale căror puseuri de normalitate merită salutate. Va fi existat, într-adevăr, „puşculiţa" unde fosta putere ar fi strîns tributul în urma plăţii căruia mai mulţi oameni de afaceri primeau acces la linii de credit bancar? Regimul Iliescu poate fi bănuit de multe, dar numai parţial inculpat pentru ceea ce a devenit un soi de psihoză naţională:

Spolierea statului

Pierderea masivă de autoritate a statului după căderea lui Ceauşescu a dus la o reacţie neaşteptată atît ca ţintă – patrimoniul statului –, cît şi ca abnegaţie pusă în prădurea bunului public. Ieşirea de sub tutela statului comunist a fost urmată în mod spontan de tratarea lui ca un adversar, în spolierea căruia s-au descătuşat multe energii latente. Deposedarea statului de cît mai multe valori, altfel comune, a devenit un suspect *catharsis* naţional, astfel încît nu trebuie să ne mire imperturbabilele matrapazlîcuri petrecute pe itinerariul trecerii proprietăţii de stat în domeniul privat. Această corupţie fără frontiere a fost alimentată şi de dispariţia regulilor de castă de dinainte de '89. În comunism – întreg mecanismul corupţiei reflecta nu în ultimul rînd respectarea unor ierarhii, dimensiunea corupţiei fiind dictată de poziţia din nomenclator. După '89 – toate aceste distribuiri de competenţe şi autorităţi în domeniul corupţiei au fost anulate, făcînd loc unui sistem lax în cadrul căruia relaţiile oculte s-au putut stabili direct, fără ierarhiile prohibitive din perioada totalitară. Statul e sfidat şi, împreună cu el, instituţiile sale. Instituţii care, ca tacîmul să fie complet, funcţionează uneori atît de lamentabil, încît neîncrederea cetăţenilor în acestea îşi poate găsi o paradoxală justificare. Încă stăm bine faţă de ce se întîmplă în Rusia, unde, de exemplu, *„în ceea ce priveşte litigiile, acestea sînt expediate de la un tribunal la altul, de la o administraţie la alta, fără nici o siguranţă că se va ajunge vreodată la o reglementare echitabilă. Legea este adesea a celui mai puternic, altfel spus – administraţia împotriva celui mai slab, cel corupt contra cetăţeanului cinstit."*[1] Refacerea autorităţii statului e anevoioasă pentru că oamenii sînt greu de convins să respecte instituţii grav compromise şi care continuă să-i dezamăgească. Urmarea?

Labilitatea spiritului civic

Noua putere s-a angajat, aşadar, într-o cruciadă împotriva corupţiei. Majuscule ameţitoare care reprezintă, de altfel, laitmotivuri ale multor campanii electorale. Cruciadele respective cunosc chiar unele înviorări în plan practic, mai ales după alternanţa la putere. În '92, preşedintele Elţîn l-a numit şef peste cruciada anticorupţie pe vicepreşedintele Ruţkoi, de care s-a debarasat apoi foarte repede, acuzîndu-l tocmai de corupţie şi sfîrşind prin a-l căuta cu tunul prin clădirea Parlamentului. Comisia anticorupţie iniţiată de preşedintele Constantinescu a putut fi inspirată de înfiinţarea în Franţa, în ianuarie '93, a unui organism administrativ interministerial numit „Serviciul central de prevenire a corupţiei". Oricîte instituţii, servicii şi comisii ar inventa puterea de la Bucureşti în ofensiva împotriva corupţiei – principalul său adversar va rămîne încă multă vreme de aici încolo deriva spiritului cetăţenesc. Slaba încredere în valorile democraţiei (înainte de toate – în instituţiile statului de drept), cultura etică lacunară, un altruism civic aflat în dificilă vertebrare, sfidarea sistematică a prestigiului statului, oroarea de a plăti taxe şi impozite, complicităţile ascunse cu o administraţie coruptă sau coruptibilă, credinţa că se poate reuşi în afara legii – aceştia sînt duşmanii cu adevărat periculoşi împotriva cărora chiar merită să începi o cruciadă. Preşedintele Curţii de Conturi, Ioan Bogdan, afirma într-un interviu recent că, din cele 4.000 de societăţi comerciale destinate prin lege privatizării, 85% au fost găsite cu „nereguli grave". Procentul e simptomatic pentru acest spirit al înfruntării fără nici o sfială a legilor statului. Mai ales mita şi traficul de influenţă şi-au cîştigat în România ultimelor decenii o considerabilă reputaţie din care percepţia maselor a eliminat orice terifiantă conotaţie de ilegalitate. Mita şi-a făcut loc în subconştientul colectiv, unde va sălăşlui încă multă vreme, sub forma inocentă a unui troc, a unei monede de schimb oferite şi acceptate cu naturaleţe. E încă un fel de a ne descurca în spiritul unei tradiţii care a dovedit o nesuferită productivitate. Nu generalizăm, desigur, dar nu putem ocoli o dogmă a locului: a da un peşcheş unei autorităţi, cît de mărunte, a devenit aproape o formulă de salut. *„In the sunshine"*, la lumina zilei, fără traume morale sau indispoziţii etice. Ideea că totul trebuie „uns" pentru cele mai banale servicii e un morb străvechi care mă tem că nu prea ţine seama de regimuri politice, preşedinţi sau comisii interministeriale. E un gărgăune ce se adaptează miraculos oricărui mediu şi n-a fost distrus de nici o cruciadă. Va rezista probabil şi celei tocmai lansate de echipa d-lui Constantinescu, care va prinde cu siguranţă în plasă cîţiva peştişori, dar mă tem că va capitula în faţa acestui inamic invizibil care ştie să profite de reliefurile alunecoase şi schimbătoare ale Balcanilor.

[1] Marie Mendras – „Rusia: administraţii fără credinţă şi fără lege", în ***La corruption dans la vie publique***, (un dosar de) Yves Meny (*Problèmes politiques et sociaux*, nr. 779, ianuarie 1997)

MARIAN CHIRIAC

O viziune românească asupra reformei

„Trebuie să strîngem împreună cureaua“. Cam atît s-a putut înțelege, de către genericul om simplu, mediu educat, din discursul televizat de luni, 17 februarie, al premierului Victor Ciorbea. În rest, mesajul cu puternice accente dramatice al primului ministru, care a anunțat în direct măsurile menite să ducă la reformarea drastică a economiei românești, s-a pierdut pur și simplu într-un discurs prea tehnicist, nici limbă de lemn, dar nici explicație clară și exactă. Arierate, ajustare structurală, lichidități, input-uri agricole ori produse sensibile, condiții de eligibilitate etc. au fost termeni nu prea ușor de lămurit la televizor.

Mizînd parcă exagerat pe efectul de show, care să sensibilizeze și să impresioneze pozitiv, Victor Ciorbea nu a reușit, se pare, decît să remultiplice starea de disconfort și temere existentă deja anterior („vine tăvălugul prețurilor“), stare contrabalansată totuși de un optimism temperat („reforma e singura noastră speranță“).

Interesul față de mesajul premierului a fost enorm. Un sondaj-fulger de opinie, realizat de către compania Data Media, arăta că circa 87% dintre cei intervievați au ținut să fie martori în direct la acest eveniment mediatic, unul dintre cele mai importante ale ultimei perioade. A doua zi, foarte devréme, în București nu mai aveai de unde să cumperi vreun cotidian. *„Nu mai știu de cînd nu s-a mai întîmplat așa ceva. Toată lumea vroia ziare, să afle ce ne așteaptă de acum încolo“*, îmi spunea un vînzător ambulant.

Programul de reformă are cîteva puncte „cu priză“ la orizontul de percepere al opiniei publice: scumpirile sînt inevitabile, inflația va crește, șomajul așijderea, numeroase întreprinderi vor fi lichidate etc. De fapt, se gîndește chiar mai concret: costul pîinii se dublează, la fel prețurile la transport, fără ca ceva legat de confort să se schimbe, costurile pentru curentul electric, cel al buteliei sau al impulsului telefonic o vor lua razna. Pînă și moartea pare să nu mai constituie o soluție, o știre de presă anunțînd că de la 1 martie, în București, tarifele de înmormîntare se vor scumpi cu 40 de procente. *„Asta e, ce putem să facem noi?“*, mi-au spus resemnat-pierdute cele mai multe dintre persoanele cu care am stat de vorbă.

Atitudinea față de măsurile cabinetului, așa cum se reflectă din sondajul mai sus menționat, este totuși una moderat încrezătoare: puțin peste 60% dintre cei intervievați s-au declarat de acord cu intențiile de reformă ale echipei Ciorbea, în timp ce doar 23% au fost clar împotriva lor. Oamenii par în majoritate să conștientizeze că nu există alternativă pentru ieșirea din actualul impas economic și social, chiar dacă nu sînt întru totul de acord cu asumarea unor eforturi exagerate. Cifrele sondajului sînt relevante și în acest sens: 57% dintre subiecți sînt dispuși să accepte sacrificii, dar cei mai mulți (70%) pe o perioadă de maximum un an.

Disponibilitatea ideatică și afectivă a românului față de programul de reformă este acum la o cotă rezonabilă. Mîine, însă, nu se știe. Mulți se întreabă cine le garantează că, dacă vor accepta inevitabilele privațiuni, o vor duce mai bine. Sau, ca să citez un hîtru auzit într-o piață a capitalei, ce parafraza unul din textele promoționale ale PRO Tv de dinaintea serii de 17 februarie: *„dacă nimeni nu ne-a spus pînă unde o să strîngem cureaua, n-am înțeles nici unde va trebui s-o strîngem; poate de gît?“*.

Foarte clar, la cîteva zile după anunțarea dorinței „instaurării“ capitalismului în România, este doar faptul că tot cel mai des folosită frază rămîne: „cît costă?“. Mii de oameni, îndeosebi pensionari sau persoane cu venituri medii, aleargă nebunește, pur și simplu, pentru a mai cumpăra ceva, la prețul actual, „pînă nu se scumpește iarăși“. Ba chiar mi-a fost dat să-mi aud o cunoștință, persoană nu tocmai casnică, nici prea interesată de astfel de chestii, cum retransmitea o informație vădit importantă, auzită de la mama sa: *„Mergeți la Obor, încă se mai găsesc acolo covoare mari, pentru camera de zi, cu un model drăguț. Costă doar 600 de mii de lei, adică mai puțin de o sută de dolari. Face“*.

România se află efectiv în pragul unei schimbări radicale, riscante, dar fără alternativă. Pînă acum se credea că aplicarea terapiei de șoc nu este potrivită pentru țara noastră, de aici și perpetuarea imobilismului și a ineficienței, la nivel general. Măsurile anunțate de premierul Victor Ciorbea, ce au ca efect propus pe termen lung prefigurarea unui alt viitor pentru România, nu vor putea să ignore dimensiunea umană a reformei. Iar acest lucru presupune adoptarea unor măsuri efective, care să ducă la creșterea nivelului de trai și a încrederii populației. Disponibilitate pare să existe.

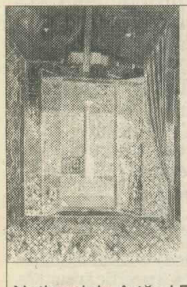

Muzeul Național de Artă al României
Departamentul Artă Contemporană
Calea Victoriei nr. 49–53

expoziția
HORIA BERNEA

Expoziția reunește picturi realizate pe parcursul a 30 de ani, ilustrînd cele mai reprezentative momente din creația artistului.

Selecția cuprinde și o serie de lucrări constituite în ciclul „Concentrări“, ce au fost donate de artist în anul 1995 Muzeului Național de Artă al României.

Lucrări inedite din perioada 1967–1971 vor fi prezentate în premieră publicului din România.

DANIEL VIGHI

Agricultura între ieri și mîine

Mai conservatoare decît orice alte instituții, decît partidul lui Verdeț sau cel al lui Ion Iliescu, este agricultura de stat din desele pomenitele IAS-uri. Au ajuns o problemă națională aceste creații ale vechiului regim, pentru că nu pot să țină pasul. Gîfîie în urma altora și se văicăresc eficient, intimidează cu metodă Ministerul Agriculturii și se dovedesc extrem de pricepute la propaganda în beneficiul propriu, adică la „demonstrarea științifică“ pe care „viața o impune“, de a le da cît mai mulți bani de la buget ca să poată dumnealor să ne fericească eficient cu cît mai multe sfaturi extraeconomice. Emisiunile de la televiziunea națională și cele de la radio, cu profil agricol, nu încetează în a susține agresiv, după rețete propagandistice încercate, aceste producătoare de sărăcie și de inflație. Eu nu susțin (ca simplu contribuabil) ca să nu se dea bani pentru stațiuni de cercetare și de ameliorare a semințelor și a raselor. Dar le-aș întreba ce anume fac pentru ca producția să aibă și o desfacere. Mi-a fost dat să văd, la o emisiune de la televiziune cu participarea noului ministru, un reportaj la o unitate de ameliorare a bovinelor, în care managerul se referea la tradiție, la munca de ani de zile, la priceperea oamenilor, la dăruirea cu care muncesc, adică un arsenal de argumentații extraeconomice, cînd problema era, de fapt, alta. Dumnealor se mulțumesc, la fel ca majoritatea unităților de stat, să producă pe stoc, au adică vițel de rasă pe care nu-i pot vinde. Domnul manager nu a reușit să învețe ceea ce, iată, un nespecialist ca mine poate pricepe, și anume, faptul că în economia de piață mai importantă decît producția este desfacerea, marketingul. Stațiunea aceea se văicărește că nimeni nu are nevoie de ceea ce produc ei. Explicația este posibil dublă: sau ceea ce dumnealor produc nu are căutare pe piață, sau nu știu și nici nu fac nici un efort ca să-și vîndă marfa. Asta e problema: producem fără să gîndim piața și desfacerea. Pînă și un scriitor știe că trebuie să facă un minim efort promoțional pentru a-și desface marfa: se întîlnește cu cititorii, participă la acțiuni promoționale, la tîrguri de carte, își stabilește tirajul, adică producția. Numai managerii noștri nu au aflat că nici vechimea în preocuparea dumnealor, tradiția, cum se spune între oftaturi și avînturi sentimentale, nici pasiunea sau altceva asemănător nu țin loc de un adevăr simplu, pe care tot mai multă lume începe să-l priceapă: producem ca să vindem, nu producem ca să ne justificăm o anume activitate. Mai importantă decît producția este vînzarea producției. Dumnealor, managerii, se mulțumesc să producă, iar națiunea recunoscătoare ar trebui, prin guvern, să se descurce cu ceea ce ei produc, adică să le asigure desfacerea. Mai grav mi se pare faptul că domnul ministru nu l-a luat la rost pe domnul pasionat cu producția și să-l întrebe dacă are un program de marketing, dacă a gîndit să meargă cu vițeii pe sate, chiar așa, să meargă cu ei la poarta țăranului, să organizeze expoziții, să caute să reducă prețul de producție, dacă a gîndit forme de facilități de plată sau orice altceva care să-i asigure desfacerea. Din păcate, ministrul s-a mulțumit să-l asigure că, și pe viitor, cel puțin o jumătate de an, vor curge subvențiile, ca dumnealui să producă de dragul producției. Eu unul nu sînt de acord ca din impozitul care mi se reține din salariu să plătesc producția domnului aceluia doar ca să mi se arate la televizor ce minunați viței inutili crește stațiunea aceea. S-au cheltuit patru mii de miliarde de lei ca să menținem în viață IAS-uri falimentare. Este scandalos ce se întîmplă. O vreme, au existat o serie de atacuri concentrate împotriva băncilor, din partea acelorași oameni care „fac producție“, cum spun dumnealor în limbajul de lemn al lui Stahanov. Domnii cu „experiență îndelungată în producție“ erau supărați tocmai pe acele instituții care, în orice economie de piață din lumea asta largă, încearcă să aloce eficient banii. Adică să instaureze un sistem de credite performante. Că n-au făcut întotdeauna așa, asta este o altă poveste. Principiul însă este inatacabil într-o economie de piață. Domnii care „fac producție“ spun că agricultura nu poate să achite datoriile din cauza specificului producției. Întrebarea care se pune în asemenea situație este următoarea: de ce anume sînt contractate credite care nu țin seama de posibilitățile de achitare a datoriei și să fie luate doar în măsura în care pot fi returnate. Adică în funcție de specificul producției. Cum au reușit, bunăoară, țăranii particulari din județele Timiș și Arad să se doteze cu toată gama de mașini agricole? Pe aceștia de ce nu-i prezintă domnii de la televiziune și de la radio și îi tot dau cu IAS-urile astea. Ar trebui ca aceștia manageri să facă lecții (de iarnă, așa cum se obișnuia pe vrmea agriculturii lui Miciurin) cu directorii IAS-urilor falimentare, ca să învețe și dumnealor să se întindă cît le permite plapuma, să reducă cheltuielile, să nu facă investiții inutile. După opinia mea, singura soluție este privatizarea, îmi doresc ca și domnii aceștia să mănînce pîine amară a privatului, să nu doarmă noaptea de grija datoriilor, să intre pe mîna băncilor și sub dictatura financiară. Asta le doresc! Și nici nu există o altă soluție. Ar trebui să se ridice toate taxele vamale, pentru confruntarea cu produsele agricole de import. N-au decît să producă mai bine și mai ieftin, altfel eu promit că nu voi fi cuprins de patriotism ca să cumpăr pui de gostat, dacă vor fi pe piață pui din SUA, mai buni și mai ieftini. A trecut vremea cînd eram blagosloviți cu sus-numiții pui, care și-au transformat numele în renume. E destul! A venit vremea ca directorii IAS-urilor falimentare să gîndească economic, și nu extraeconomic. Toată ziua ne împuie capul cu faptul că s-au alocat atîtea și atîtea miliarde, de-a lungul timpului, în cutare mamut muribund. Să moară, dacă nu rezistă! Trebuie să avem patriotismul curajos al acestei înfăptuiri, să fie privatizat și să ne lase în pace. E destul!

L-am auzit pe domnul Ciumara vorbind cu un respect nemeritat despre COMTIM, care ar fi, vezi Doamne, un fel de etalon, o unitate de elită. Numai că și astea sînt vorbe extraeconomice. Face sau nu profit COMTIM-ul? Risipește sau nu banii? Este sau nu este o bombă ecologică? Angajații mamutului vorbesc și astăzi de hoții, de purcei aruncați peste gardurile unităților prin lanurile de porumb învecinate? Are sau nu domnul Florentin Cârpan, fostul director de faimă, unități private ale domniei sale care parazitează COMTIM-ul în buna tradiție pedeseristă? Trebuie analizată treaba asta, economia nu știe, domnule ministru, de unități de importanță strategică nerentabile. Acelea nu au nici o importanță, sînt un nimic împovărător. E de preferat un țăran care produce, așa ignorant cum este, 10 porci, pentru că nu trebuie să-i dăm banî din bugetul statului pentru treaba asta.

ADINA POPESCU

Liceul românesc dincolo de aparenţe

Am rugat un grup de elevi dintr-un mare liceu bucureştean să-mi răspundă la cîteva întrebări, în vederea realizării unei anchete despre situaţia actuală a învăţămîntului liceal românesc. M-au privit suspicioşi: *„Mai bine vorbeşti cu profesorii!"*. În cancelarie am găsit două profesoare ce-şi luau masa de prînz. Un nou refuz politicos: *„N-avem timp acum. De ce nu-i întrebi pe copii?"*.

Despre învăţămîntul mediu se vorbeşte în continuare cu reţinere, iar aprecierile asupra calităţii acestuia se plasează cel mai adesea la extreme. Opinia curentă vehiculează două concepţii. Prima susţine că liceul românesc este strălucit, idee argumentată de numeroasele succese la olimpiade internaţionale, ca şi de recunoaşterea intelectualilor români în lumea ştiinţifică occidentală. A doua, în schimb, consideră şcoala românească drept un sistem de învăţămînt închistat, care dezvoltă unilateral şi care încarcă memoria tinerilor cu o mulţime de lucruri inutile. Adevărul, probabil, este, ca de obicei, pe la mijloc.

Ancheta am realizat-o în cîteva licee bucureştene „de tradiţie", nu pentru că am nega existenţa unor valori şi în liceele mai puţin recunoscute, ci fiindcă aceste licee (C.N. „Sf. Sava", C.N. „Mihai Viteazul", „George Coşbuc", „Spiru Haret" etc.) ar trebui să furnizeze, cel puţin teoretic, viitoarea elită intelectuală românească.

Ancheta foloseşte şi cîteva din datele si concluziile unui studiu comparativ intitulat „Învăţămîntul liceal românesc – între legendă şi realitate", realizat de Dan Dragomirescu, elev în clasa a XII-a la C.N. „M. Viteazul". Studiul este avizat din punct de vedere metodologic de specialişti ai Institutului de Sociologie al Academiei Române.

Ce fel de şcoală e liceul?

Am încercat să aflu dacă liceul, în general, răspunde aspiraţiilor personale ale tinerilor. Majoritatea au răspuns cu jumătate de gură: *„aşa şi aşa"*. Studiul despre care am amintit la început, şi care sintetizează de fapt opiniile elevilor cu care am discutat, este chiar mai drastic: *„Şcoala românească, în general, şi liceul, în particular, este marcată de folosirea unui limbaj stereotip, care duce inevitabil la o metodă stereotipă de gîndire şi, mai mult, la anihilarea creativităţii şi limitarea personalităţii"*.

„De obicei cunoştinţele ţi le faci prin studiu personal, şcoala o foloseşti doar ca sistem de motivaţie", spune Nicolae de la C.N. „Mihai Viteazul". Părerea lui e întărită şi de o colegă, Ioana, care apreciază actualul sistem de învăţămînt ca închistat: *„Mie niciodată, în şcoala generală, nu mi s-a dictat un comentariu pe caiet, aşa cum s-a întîmplat la liceu!"*

Profesorii, în această privinţă, sînt la rîndul lor nemulţumiţi, însă încearcă să găsească şi unele din cauzele pentru care liceul nu răspunde totdeauna aspiraţiilor elevului. *„Cred că e necesară o schimbare la nivelul conţinutului programei de învăţămînt, adică o relativă decongestionare a materialului informaţional"*, crede un profesor de limba română de la C.N. „Sf. Sava". E nevoie de mai mult timp pentru discuţii şi aplicaţii, nu numai pentru transmiterea de cunoştinţe. *„Încă sîntem tributari unei mentalităţi, că sîntem cu toţii egali, că avem aceleaşi şanse şi că mergem toţi în acelaşi loc, deci e nevoie de o mai mare mobilitate şi flexibilitate în alegerea obiectelor de învăţămînt"*, consideră şi o profesoară de limba engleză de la C.N. „Mihai Viteazul". Elevii sînt nevoiţi, în aceste condiţii, să profite la maximum de ceea ce li se oferă şi să aleagă ei selectiv orele, renunţînd la cele care li se par neinteresante. Această opţiune dă naştere unui fenomen tolerat chiar de către profesori: chiulul.

Sistemul de învăţămînt liceal românesc e privit de majoritatea profesorilor într-un mod foarte tradiţionalist. Părţile bune ale acestuia ar fi: volumul de cărţi existente în biblioteci – o investiţie de miliarde –, cărţi care, în cazul schimbării programei, n-ar mai folosi la nimic şi predarea unor materii care, deşi nu au o utilitate practică, dezvoltă logica şi gîndirea (de exemplu algebra clasică, geometria sintetică etc.). *„Sistemul e bun, dacă a funcţionat de la Spiru Haret încoace"*, crede o profesoară de fizică de la C.N. „Mihai Viteazul". Asta nu înseamnă că nu se pot aduce şi corecţii: micşorarea cantităţii de informaţii şi creşterea numărului de aplicaţii, oferirea posibilităţii de alegere, adică introducerea unui număr de cursuri obligatorii şi a unora opţionale, mai ales la clasele terminale. *„E nevoie de mai multă libertate, căci asta ar motiva dublu, atît profesorii, cît şi elevii!"*, crede o profesoară de limba engleză de la liceul „George Coşbuc".

Liceul – cuibuşor de nebunii?

Prin anii '80 s-a bucurat de nesperat succes un ciclu de filme despre liceeni, în care – respectîndu-se ideologia oficială de atunci – şcoala era prezentată ca un idilic loc de formare a conştiinţelor fragede. Ulterior, despre liceu s-a scris sau s-a vorbit mai mult negativ, afirmîndu-se că şcoala a decăzut, iar elevii mai curînd beau sau se droghează decît învaţă. Lucrurile sînt în realitate mult mai simple.

După ce au intrat la liceu, în rîndul celor mai mulţi elevi apare întîi o dezamăgire, iar apoi o resemnare. Dacă în gimnaziu îşi imaginau liceul ca pe o lume de vis, cu o altă atmosferă şi cu mai multă libertate de exprimare, acum merg la şcoală mai curînd din obişnuinţă. Destul de mulţi percep şcoala şi ca pe un loc unde poţi să te distrezi. *„Mă duc cu plăcere cînd e să mai beau ceva, cînd au colegii bani, în rest merg să învăţ"*, spune Alex de la Liceul de Arhitectură. Sînt apreciate: bufetele, profii de gaşcă, orele de sport, barurile de prin împrejurimi. Cei din clasa a XII-a merg la şcoală şi pentru a se relaxa, căci *„după o noapte întreagă de învăţat, e un loc în care poţi să tragi un pui de somn"*.

Sînt meditaţiile o fatalitate?

Datele din studiu referitoare la pregătirea pentru admiterea la facultate sînt alarmante. Deşi majoritatea elevilor de la marile licee vor să urmeze o o formă superioară de învăţămînt, doar o medie de 15% din elevii chestionaţi pot trece examenul de admitere, bazîndu-se exclusiv pe cunoştinţele primite la liceu. Două instituţii cu pretenţii, „Mihai Viteazul" şi „Sf. Sava", au cel mai mare procent (95%) al celor convinşi că nu pot intra la facultate fără unul sau mai mulţi meditatori. La polul opus se situează liceele economice, cu „doar" 60%.

Elevii susţin că admiterea la facultate e concepută pe ideea unei pregătiri suplimentare. Există chiar şi profesori care îi încurajează în acest sens: *„Dacă vreţi să aflaţi mai multe, puneţi-vă meditatori!"* Foarte puţini elevi sînt optimişti şi au încredere în calităţile lor de autodidacţi.

Printre profesori, părerile sînt contradictorii. Unii afirmă că fenomenul se datorează elevilor şi comodităţii lor de a învăţa singuri, alţii îl califică drept *„o boală modernă, ce nu e provocată atît de copii cît de părinţi, care sînt foarte speriaţi, ştiu că e mare concurenţa"* (profesoară de limba engleză, Liceul „George Coşbuc"). Nici examenul de admitere nu a scăpat criticilor. *„La unele facultăţi subiectele sînt concepute în duşmănia elevilor"*, crede o profesoară de fizică de la C.N. „Mihai Viteazul". Pînă la urmă se cere o reformă de sus în jos, adică de la nivelul universitar la liceu, căci *„dacă se va schimba stilul de admitere, se va modifica şi modalitatea de pregătire"* (profesor de limba română – C.N. „Sf. Sava"). Au mai rămas cîţiva care au încredere în profesionalismul lor de la orele de curs. *„Dacă un profesor îşi face bine meseria, un copil, în condiţiile în care vine cu seriozitate 4 ani la şcoală şi-şi face la timp temele pentru acasă, are şanse de reuşită"* (profesor de matematică – C.N. „Mihai Viteazul").

Prea mulţi elevi în clasă?

România tinde să deţină un record european în ceea ce priveşte numărul mediu per clasă al elevilor (conform studiului menţionat, acest număr este de aproximativ 34).

Una din cauzele prezentei situaţii ar fi nevoia de şcolarizare a cît mai multor elevi, iar unul dintre efecte îl constituie faptul că sînt afectate atît modul de predare şi de notare ale profesorului, cît şi capacitatea de înţelegere a tinerilor.

Profesorii sînt în general nemulţumiţi de aglomeraţia din clase. *„Am în medie între 30 şi 34 de elevi la clasele mari, dar, de puţin timp, la clasele a IX-a, în liceul nostru media a scăzut la 25. Cel mai bine se poate lucra cu 30 de elevi, iar cu 25 ar fi optim"*, consideră un profesor de limba română de la C.N. „Sf. Sava".

Numărul ridicat al elevilor în clasă naşte o întrebare firească: cui se adresează de fapt profesorul, unui colectiv sau individului? *„Cu 30 de elevi se poate face o lecţie pentru întregul colectiv; celor care sînt mai interesaţi li se poate da o temă suplimentară de studiu, iar cu restul se va lucra pe lecţia de zi"*, crede o profesoară de fizică de la C.N. „Mihai Viteazul".

Părerile elevilor asupra acestui subiect sînt împărţite, unii susţinînd că e mai bine să fie mai mulţi în clasă, pentru că aşa se chiuleşte mai uşor. Totuşi, majoritatea sînt nemulţumiţi. *„Profesorii nu pot să ne asculte pe toţi şi de aceea ne dau tot timpul extemporale"*, spune Carmen, de la Liceul Economic nr. 3. Rămîne o realitate tristă faptul că limbajul comun găsit de profesori pentru majoritatea elevilor se reduce, de cele mai multe ori, la o simplă dictare a lecţiei, lucru ce influenţează şi prezenţa la ore.

POLIROM NOUTĂŢI

Evagrie Ponticul
Tratatul practic. Gnosticul
Studiu introductiv, traducere şi comentarii de Cristian Bădiliţă

Evagrie Ponticul ne-a lăsat două capodopere, *Tratatul practic* şi *Gnosticul*, călăuze ale spiritului pe drumul urcării duhovniceşti către contemplarea dumnezeirii. Lucrările sale au fost sortite dăinuirii, mărturisindu-ne astăzi despre cel ce este considerat unul din cei mai mari îndrăgostiţi de Cristos dintre teologii creştini ai tuturor timpurilor.

Alexandru Paleologu
Despre lucrurile cu adevărat importante
(în pregătire)

Comenzi la CP266, 6600, Iaşi Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACŢIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuţi politici şi veterani de război:
- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 49%);
- Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere 57%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- **7.500 lei** pe 3 luni (reducere **36%**), cu expediere la domiciliu;
- **6.500 lei** pe 3 luni (reducere **44%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti*, Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti*, cu specificarea *pentru Serviciul de Difuzare*.

MĂRIRILE DE PREŢ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

MESAJUL MAJESTĂŢII SALE REGELUI MIHAI I CĂTRE ŢARĂ

Români,

Peste cîteva zile mă voi găsi din nou printre voi, reintegrat în drepturile şi obligaţiile mele de Român. Aşteptarea întregii mele vieţi este astăzi răsplătită.

Datorez acest fapt acţiunii Preşedintelui Constantinescu, Primului Ministru, Guvernului, Parlamentului, intelectualilor şi vouă, tuturor, care aţi desăvîrşit restabilirea Democraţiei în Ţara noastră.

Tuturor vă exprim recunoştinţa mea.

Astfel, Ţara noastră iese din ambiguitatea care n-a încetat să tulbure identitatea şi unitatea noastră naţională.

Calea este deschisă către mobilizarea energiilor noastre, ale tuturor, fără excepţie şi fără excluderea nimănui.

Pentru că rămîn credincios jurămîntului pe care l-am depus atunci cînd am devenit Rege, nu aparţin nici unui grup, nici unui partid, dar aparţin vouă, tuturor.

Acest jurămînt îmi impune să nu ridic astăzi nici o chestiune constituţională sau materială.

El îmi impune, de asemenea, să mă pun în întregime, prin prezenţa mea în Ţară şi în străinătate, în slujba efortului naţional care este întreprins cu curaj, cinste şi vigoare de către cei pe care i-aţi ales.

Nimic nu trebuie să tulbure voinţa voastră de a construi în sfârşit o viaţă mai bună pentru fiecare dintre voi.

Vin către voi nu pentru a lua, ci pentru a dărui, nu pentru a diviza, ci pentru a uni.

Vin înspre voi pentru a vă ajuta, prin eforturile mele asociate cu ale voastre, pentru a ieşi din nenorocirile trecutului.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

24 februarie 1997

REVISTA PRESEI

Cu cine e mai bine să fim concetăţeni

• Aşa cum era de aşteptat, întreaga presă a salutat vizita oficială a preşedintelui Franţei, Chirac, la Bucureşti şi faptul că, datorită susţinerii Franţei, şansele noastre de a fi admişi în NATO au crescut considerabil. Dumitru Tinu, în **Adevărul** din 24 februarie, îşi păstrează însă luciditatea, observînd că aceste şanse nu sînt totuşi prea mari, atîta vreme cît nu avem susţinerea fermă a Americii. Jurnalistul scrie: *„...trebuie să acceptăm că pînă acum am trăit în hăul iluziei că totul s-a aranjat şi că pentru îmbarcarea noastră în NATO mai avem de aşteptat doar schimbarea semaforului pe verde, ici-colo, unde mai întîrzie ceva decizia. Iluzia era alimentată sistematic de comunicate mincinoase date publicităţii după o vizită în străinătate a nu ştiu cui, cuprinzînd asigurări protocolare de simpatie. Vorbe de clacă, trei la un franc şi una degeaba, cum se spune."*

Nu sînt deloc un simpatizant al d-lui Cristian Tudor Popescu de la acelaşi ziar **Adevărul**. Dar nu pot să nu subscriu la ceea ce scrie domnia sa în acelaşi număr al marelui cotidian. Neinvitarea la recepţia de la Cotroceni, dată în onoarea preşedintelui Franţei, a liderilor Opoziţiei, şi în special a lui Ion Iliescu, pare a fost într-adevăr *„o gravă greşeală politică"*, pentru care d-l Constantinescu este dator cu o explicaţie şi chiar cu scuze. *„Cu cine crede d-l Constantinescu că va intra în NATO* – scrie C.T.P. – *cu PNŢCD? Cu Guvernul? Cu consilierii de la Cotroceni? Cu familia? Îmi îngădui să-i amintesc că va trebui să ia cu domnia sa nu numai Opoziţia, comuniştii nostalgici şi legionarii asemenea, dar şi aurolacii, curvele, ţiganii, ziariştii şi puşcăriaşii – care, potrivit celor de la Gherla, cred în comandantul Mureşan, în Dumnezeu şi în Emil Constantinescu. Ce să-i faci, în NATO se intră cu ţară cu tot, d-le preşedinte..."* Firește, nu chiar toată această listă se cuvine invitată la Cotroceni, dar prezenţa acolo a capilor Opoziţiei ar fi fost, cred, un gest necesar şi firesc.

• Apropiata vizită a Regelui, în calitate de cetăţean român obişnuit – altfel spus, normalizarea unei situaţii triste şi împovărătoare lăsate moştenire de regimul Iliescu –, a stîrnit, cum era previzibil, indignarea presei de Opoziţie: **Dimineaţa** din 24 februarie titrează retoric: „Românii – consideraţi un popor de proşti de cei care instrumentează mascarada pro-monarhistă?" Şi mai departe scrie că reacordarea cetăţeniei române fostului monarh este *„o ofensă adusă poporului român"*. În fine: *„În aceste împrejurări se impune să conştientizăm pericolul tot mai evident al alunecării dramatice spre dictatură, spre sfidarea şi încălcarea legilor – în primul rînd a legii fundamentale a ţării, Constituţia –, prin care actuala clasă politică îşi impune, deocamdată prin mijloace «paşnice» interesele meschine, în folosul unor cercuri de influenţă internă, dar, mai ales, externă, care aduce* (sic!) *o gravă atingere suveranităţii noastre naţionale."* Pînă una alta, această frază, demnă de *Scînteia*, aduce „o gravă atingere" gramaticii române! Ce să mai vorbim despre inepţiile debitate pe nerăsuflate: care dictatură, care atingere şi, mai ales, unde se încalcă legea şi Constituţia? Guvernul a anulat un decret al guvernului Groza, redînd cetăţeania unui om născut cetăţean român şi care, deci, după actuala lege fundamentală a ţării, nici nu ar fi putut să o piardă vreodată fără acordul său.

• Nu numai **Dimineaţa** s-a supărat, dar a sărit ca ars şi „părintele Constituţiei", Antonie Iorgovan. Într-un interviu din **Jurnalul Naţional** din 24 febrarie, el vorbeşte despre un *„atentat la ordinea constituţională"*. Mai rău, spune „părintele", redarea cetăţeniei *„ar putea însemna un început de lovitură de stat"*. Adică anularea unui decret samavolnic este un „început de lovitură de stat", în situaţia în care *Legea cetăţeniei române nr. 21/1991* reţine naşterea ca primă modalitate de dobîndire a cetăţeniei române? S-a născut Regele cetăţean român? S-a născut. A fost el privat de cetăţenie în chip arbitrar, nedrept, tiranic de guvernul Groza? A fost. Este atunci un „început de lovitură de stat" anularea acelui decret şi revenirea la *status quo ante*?

• Adrian Păunescu, în foaia xeroxată A4, numită **Vremea** şi subtitrată „mic ziar de luptă naţională, politică şi socială", e de aceeaşi părere, dar, fiind el poet (cică), şi nu constituţionalist-părinte, se exprimă mai meşteşugit, în stihuri: *„Se-ntoarce brusc un rege care-a fost/ Sîntem concetăţeni cu tristul rege/ E haos şi e lege peste lege/ Şi logica nici nu mai are rost."* (Dar cînd s-a condus bardul naţional după logică?) Nu văd de ce ar trebui să ne pară rău să fim concetăţeni cu cel care l-a arestat pe Antonescu şi a încercat apoi să reziste sovietizării ţării. E mai grav că sîntem concetăţeni cu Adrian Păunescu!

• Un alt ins în privinţa căruia ne pare rău că ne este concetăţean, Gheorghe Funar, a fost suspendat din funcţia de preşedinte al PUNR. Demiterea este astfel comentată de Cornel Nistorescu în **Evenimentul zilei**: *„Sigur se schimbă ceva în România, de vreme ce ies din scenă, una cîte una, vedetele anilor precedenţi. Miron Cozma e după gratii, Adrian Păunescu a demisionat, Ion Iliescu şi Ilie Verdeţ sînt în Opoziţie, iar Gheorghe Funar a fost suspendat. Ca tip de personalitate psiho-somatică, mulţi dintre ei, şi încă cineva, au o trăsătură comună, care a enervat cel mai mult şi cărora timpul le închide uşa în nas."* Vorba lui Caragiale: „e scris adînc". Şi chiar e!

ANDREI CORNEA

Săptămîna politică pe scurt

Luni 17 februarie

• Guvernul a prezentat programul de reformă

Într-o conferinţă de presă extraordinară, premierul Victor Ciorbea a prezentat programul de măsuri economice şi de protecţie socială pe care Executivul intenţionează să le pună în aplicare.

• PNL cere demisia Alinei Mungiu

Preşedintele grupului parlamentar liberal din Senat, Emil Tocaci, a cerut în numele PNL demiterea directorului Departamentului Emisiunilor Informative din TVR, Alina Mungiu.

Marţi 18 februarie

• FMI sprijină programul Ciorbea

Reprezentantul FMI în România, Poul Thomsen, şi-a exprimat încrederea în programul de reformă al Guvernului Victor Ciorbea. FMI va acorda un împrumut de 400 milioane de dolari, structurat în cinci tranşe.

• Reacţii la programul de guvernare

PDSR cere o dezbatere parlamentară a pachetului de măsuri prezentat de premierul Victor Ciorbea şi supunerea Guvernului la un vot de încredere.

Miercuri 19 februarie

• Jacques Chirac sprijină România

Într-un interviu acordat cotidianului *Adevărul*, preşedintele francez Jacques Chirac a declarat că *„România trebuie să facă parte din primul val de integrare în NATO"*.

• România salută o iniţiativă SUA

Ministerul român de Externe a salutat declaraţiile şefului diplomaţiei americane, Madeleine Albright, privind o nouă posibilă iniţiativă de extindere a NATO. D-na Albright a declarat că e posibil ca la Madrid să fie invitate toate statele candidate la NATO, urmînd ca fiecare dintre ele să-şi susţină în faţa Consiliului Atlantic propria candidatură.

• Radu Vasile critică Guvernul

Secretarul general al PNŢCD, Radu Vasile, a declarat că Guvernul a făcut pînă acum *„gafe care constituie dovadă de dilentantism"*. El a mai spus că rămîne adeptul reducerii impozitelor în dauna acordării de indexări.

Joi 20 februarie

• Casa lui Ion Iliescu

Preşedintele Emil Constantinescu a solicitat Guvernului să propună Parlamentului un proiect de lege prin care să se atribuie lui Ion Iliescu o locuinţă din fondul de protocol.

• USD îşi reafirmă sprijinul

Uniunea Social-Democrată a ţinut să-şi reafirme sprijinul pentru programul de reformă al Guvernului Ciorbea.

Vineri 21 februarie

• Regele Mihai a redevenit cetăţean român

Guvernul a aprobat revocarea Deciziei Consiliului de Miniştri nr. 797/22 mai 1948, prin care fostului suveran Mihai I şi familiei regale li se retrăgea cetăţenia română.

• Guvernul acceptă propunerile sindicale

Executivul a acceptat textul propus de sindicate pentru Hotărîrea de Guvern privind indexarea salariilor la regiile autonome şi societăţile comerciale cu capital majoritar de stat.

• PRM atacă dur

Corneliu Vadim Tudor a atacat extrem de dur programul de reformă al cabinetului, chemînd populaţia la nesupunere civică.

Sîmbătă 22 februarie

• Preşedintele Jacques Chirac la Bucureşti

Preşedintele francez Chirac, aflat în vizită oficială la Bucureşti, a menţionat că va susţine aderarea României în NATO şi a propus realizarea unui parteneriat politic, economic şi social.

• Gh. Funar suspendat

Biroul Permanent al PUNR a hotărît suspendarea din funcţia de lider al partidului a lui Gheorghe Funar. Preşedinte interimar este Valeriu Tabără.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

VIRGIL PETRESCU, ministrul Învăţământului

Ministerul Învăţământului se va transforma

– Interviu realizat de OANA ARMEANU –

Fonduri pentru refacerea şcolilor

Ce măsuri aţi luat în cele două luni de cînd vă aflaţi la conducerea Ministerului Învăţământului?

În primul rînd, am obţinut ratificarea acordului de împrumut cu Banca Mondială. Acest acord fusese semnat în octombrie '96, dar nu era ratificat de Parlament. Am intervenit pentru ratificarea lui, printr-o ordonanţă guvernamentală, în perioada de vacanţă parlamentară. Aceasta înseamnă că s-a dat drumul la 84 milioane de dolari. Este un acord pe mai mulţi ani, cu trei componente: management universitar, învăţământ universitar şi postuniversitar şi cercetare ştiinţifică. Prima componentă este prin Fondul Phare, adică sume nerambursabile (cca 10 milioane de dolari), celelalte două sînt împrumuturi prin Banca Mondială, care vor fi rambursate de către statul român, în timp.

În al doilea rînd, am accelerat procedurile pentru semnarea grantului japonez. Acesta reprezintă o sumă de bani cadou (131.000 dolari), pe care ne-o oferă Japonia pentru a o folosi în vederea finalizării procedurilor şi metodologiei necesare refacerii şcolilor. Cel puţin 12% din clădirile şcolare sînt construite înainte de 1900. Vreo 40%, înainte de 1940. Sînt clădiri care stau să cadă peste copii. E vorba de 1.700–1.800 de asemenea şcoli. Dintre acestea, noi am reuşit să reparăm 200 şi ceva. Mai sînt cel puţin 1.000 care necesită reparaţii, şi nu simple.

Pentru a obţine un împrumut de la Banca Mondială în vederea refacerii acestor şcoli, trebuia să prezentăm un proiect. Împrumutul exista, dar noi nu aveam proiectul. Aveam nevoie de o sursă de finanţare pentru realizarea acestui proiect şi am găsit-o prin grantul japonez. Şi aici a fost o întîrziere, din motive birocratice, pentru că propunerea grantului japonez a existat mai de mult. Metodologia înseamnă colectare de date, şi acest lucru nu se face uşor. Acum grantul japonez este în derulare şi se va termina în martie sau la începutul lui aprilie '97, după care se va intra în tratative cu Banca Mondială, pentru un împrumut pe termen lung în vederea reabilitării acestor şcoli.

Dorim să folosim şi nişte sume oferite, tot rambursabil, de către Fondul de Dezvoltare Socială. Astfel încît din 2 surse, punînd şi guvernul României nişte bani, să reuşim în cîţiva ani să reabilităm aceste şcoli. Nu este posibil exclusiv prin bugetul de stat.

Cînd va fi disponibil, cel mai curînd, împrumutul de la Banca Mondială?

Cel mai curînd în toamna lui '97. Dar noi avem nişte bani puşi deoparte.

Al treilea lucru pe care l-am realizat a fost intervenţia noastră pentru prelungirea valabilităţii *Legii 71*, lege care permite absolvenţilor învăţămîntului particular neautorizat, fie că este vorba de învăţămîntul preuniversitar, universitar sau de şcoli postliceale, să-şi ia diploma sau bacalaureatul. Ideea este de a sprijini absolvenţii foarte buni să-şi obţină diploma, chiar dacă şcoala a căzut. Această lege va fi prelungită şi pentru absolvenţii din '96 şi '97. Ea va intra în dezbaterea Parlamentului şi sperăm ca într-o lună de zile să fie adoptată.

Tot în aceste două luni am început demersurile pentru preluarea în patrimoniul Învăţămîntului a unor spaţii ale noastre care fuseseră trecute în patrimoniul altor administraţii. Lucrurile merg greu, pentru că există o discrepanţă între *Legea învăţămîntului* şi alte reglementări. Pînă acum am recuperat pentru Universitatea din Craiova un cămin de studenţi. Am recuperat, de asemenea, nişte grădiniţe de la societăţi comerciale care le foloseau mai mult sau mai puţin abuziv. Acestea sînt hotărîri de Guvern curente, prin care în fiecare săptămînă mai luăm înapoi cîte una-două clădiri şi începem să ne recuperăm patrimoniul înstrăinat după 1990.

O altă Hotărîre de Guvern pe care dorim să o introducem se referă la înfiinţarea şi funcţionarea Comisiei pentru evaluarea şi acreditarea unităţilor din învăţămîntul particular preuniversitar, pentru care nu există alte reglementări decît nişte prevederi din *Legea învăţămîntului*, care nu constituie un cadru legislativ adecvat pentru ca învăţămîntul particular preuniversitar să poată funcţiona. Comisia va stabili standardele şi criteriile de evaluare şi acreditare şi apoi va fi necesară adoptarea *Legii pentru evaluarea şi acreditarea învăţămîntului particular preuniversitar*. Comisia de Învăţămînt a Camerei Deputaţilor ne va sprijini pentru ca, împreună cu experţii noştri, să facem cît mai curînd posibilă adoptarea aceastei legi, sperăm să fie gata în toamnă.

Adoptarea statutului personalului didactic: un semnal politic

Ultima şi cea mai importantă iniţiativă este convocarea, cu sprijinul nostru, a unei sesiuni extraordinare a Camerei Deputaţilor pentru dezbaterea *Legii privind statutul personalului didactic*. Este un semnal clar al noii puteri că doreşte să aibă în vedere această categorie profesională, ce cuprinde cel puţin o jumătate de milion de persoane care lucrează în sistem. De fapt, cam cinci milioane de oameni, dacă îi socotim şi pe cei care învaţă. Deci o persoană din cinci este legată de sistemul naţional de învăţămînt. În numai trei zile s-a reuşit ca proiectul de lege să fie votat la Camera Deputaţilor. N-a fost uşor, pentru că sînt peste 100 de articole. A fost un exerciţiu de voinţă al Parlamentului. Nu este o lege perfectă, dar este foarte bună, pornind de la realităţile noastre. Ea va permite o reală reformă a învăţămîntului. Acum se află la Comisia de Învăţămînt de la Senat. Sprijinim şi acolo ca să nu întîrzie prea mult.

• Născut la 26 august 1942, la Ploieşti. Absolvent (1966) al Institutului de Construcţii Bucureşti, Facultatea de Hidrotehnică, ca şef de promoţie. În 1969 a absolvit Cursul internaţional de hidraulică al Institutului Internaţional de Inginerie Hidraulică şi Protecţia Mediului din Olanda, cu diplomă de merit. Doctor în hidraulică (1981) • A lucrat ca inginer la Institutul de Cercetări Hidrotehnice (în prezent Institutul de Cercetări pentru Ingineria Mediului) în perioada 1966–1972. Între 1972 şi 1989 a fost asistent, apoi şef de lucrări la Universitatea Tehnică de Construcţii Bucureşti. După 1990 a devenit conferenţiar, apoi profesor universitar • Autor a şase cărţi tehnice şi manuale universitare şi a numeroase articole de specialitate • Director coordonator adjunct al Departamentelor de studii, doctrină şi programe ale PNŢCD. Membru al Consiliului naţional pentru reforma învăţămîntului, organism consultativ pe lîngă Ministerul Învăţămîntului. Deputat de Vaslui •

Puteţi să-mi spuneţi cîteva lucruri concrete pe care le va aduce adoptarea acestei legi?

Sînt foarte multe lucruri concrete, pentru că sînt 145 de articole. În primul rînd, acest statut urmăreşte o descentralizare a structurilor, ceea ce se va face gradual. Pe de altă parte, el are în vedere creşterea calităţii actului educaţional. Este un statut care oferă mult şi cere mai mult. O pregătire mai bună, o perfecţionare mai bună, o selecţie adecvată şi o mai bună comunicare între şcoli, inspectorate şi minister. Trebuie să ştie stînga ce face dreapta. Toate angajările se vor face prin concurs. S-a stabilit un calendar foarte clar al modului în care se fac aceste angajări, începînd cu transferul, reducerea numărului de personal dintr-o unitate, concursul pentru ocuparea locurilor vacante şi ocuparea prin suplinire a posturilor care nu au reuşit să fie ocupate în urma concursului. La învăţămîntul superior se acordă o mare autonomie universităţilor. Vom asigura o finanţare globală pe anumite capitole importante, fără să mai intrăm în detalii la fiecare capitol.

Ce prevede statutul în privinţa cadrelor didactice care vor fi disponibilizate ca urmare a modificării programelor şcolare?

Disponibilizarea din cauza reducerii de activitate se va face printr-o procedură corectă, la care vor participa şi reprezentanţii sindicatului. Dar nu asta este problema, că am face noi restrîngeri de activitate, ci din contră. Multe cadre didactice părăsesc sistemul de învăţămînt, adesea oameni buni, în special de la limbi străine. Iar în locul lor sînt angajaţi oameni necalificaţi. Din 287.000 de angajaţi în învăţămîntul preuniversitar, 37.000 sînt necalificaţi, adică absolvenţi de liceu, în special în învăţămîntul rural. Ei nu au pregătirea specifică meseriei respective. Urmează doar nişte cursuri de perfecţionare, pentru a se şcoli cît de cît.

Nu se va renunţa la aceştia?

Sigur că am vrea. Vom încerca să creăm condiţii pentru ca oamenii performanţi să accepte măcar contracte pe termen limitat. De exemplu, un învăţător să aibă un contract pe patru ani, să ia o serie şi să o ducă pînă în clasa a IV-a şi pentru aceasta să i se acorde anumite sporuri salariale. Încercăm să ridicăm mai ales şcolile din zona sătească, unde nu au învăţători.

Aveţi o estimare a numărului celor care părăsesc sistemul de învăţămînt?

Am semnat circa 40–50 de cereri într-o lună şi jumătate. Motivele nu sînt greu de înţeles. În iulie '96 salariul mediu net în învăţămînt era de 248.000 lei, în timp ce salariul mediu net pe economie era 333.000 lei. Prin urmare, salariile în învăţămînt erau în luna iulie cu 29% sub media pe economie. Acum diferenţa este de peste 40%.

O nouă ierarhie a salariilor în învăţămînt

Ce prevede statutul personalului didactic cu privire la salarizare?

Salariul e alcătuit dintr-o parte fixă care rezultă din coeficientul de ierarhizare. Statutul introduce cîteva criterii în funcţie de care se va face ierarhizarea bugetarilor din Ministerul Învăţămîntului, criterii care au fost acceptate de Camera Deputaţilor: responsabilitatea şi complexitatea muncii, pregătirea şi experienţa profesională, rolul şi importanţa activităţii prestate. Cel mai mare coeficient de ierarhizare în învăţămînt îl are un profesor universitar cu peste 30 de ani vechime. Statutul prevede ca acest coeficient să fie de 3,5 pe o scară de la 1 la 10. 1 este baza, 10 este coeficientul pentru preşedintele României. Profesorii nu trebuie să fie în orice caz sub 0,35, ca pînă acum. Un profesor de gradul I va avea 2 şi ceva. Aceasta este partea fixă.

Pe de altă parte, statutul introduce ca element de noutate partea variabilă a salarizării. În afară de salariul de merit, care este pentru toţi bugetarii, am introdus gradaţia de merit. Ea se acordă pe patru ani, pe baza unei proceduri complicate, dar obiective. După ce se termină perioada respectivă, cel care a primit gradaţia poate participa la un nou concurs. Gradaţia se acordă pentru 10% din posturi (2,5% din posturi pentru fiecare din cei patru ani) şi reprezintă 20% din salariu. De asemenea, statutul prevede să se acorde un spor de 15% la o vechime în învăţămînt de cel puţin 10 ani.

Un alt lucru foarte important este fişa de post. Aceasta stipulează obligaţiile pe care angajatul trebuie să le îndeplinească şi drepturile pe care le are. Angajarea se face printr-un contract şi pe baza fişei de post. Anual se va face evaluarea anuală, dar nu prin atribuirea calificativelor de către director, ci printr-o evaluare obiectivă, care porneşte de la autoevaluare.

Se vor acorda şi alte sporuri; de pildă, pentru personalul didactic care acceptă să lucreze în zone izolate se ajunge la un spor de salariu de pînă la 60%. Un învăţător dintr-o comună izolată din Deltă sigur că va primi pînă la 60% spor la salariu. S-a eliminat totodată discriminarea între bărbaţi şi femei în învăţămîntul superior. Femeile erau obligate înainte să se pensioneze la 65 de ani, iar bărbaţii la 70 de ani. Acum s-a stabilit 70 ani pentru ambele sexe, cu prelungiri anuale între 65 şi 70 de ani. După această vîrstă vor putea rămîne doar pe post de consultanţi.

din gestionar în strateg al reformei

Cînd va intra în vigoare acest statut?

Noi dorim ca în anul universitar '97–'98 să poată fi aplicat. Dar în acest moment nu mai depinde de noi, ci de Senat. Noi putem eventual să insistăm pentru a se accelera procedurile, dar ele nu pot fi eludate. Statutul a reuşit să treacă de Camera Deputaţilor pentru că au făcut o sesiune parlamentară extraordinară tocmai pentru asta. Dacă era într-o sesiune ordinară, nu ştiu dacă s-ar fi reuşit, pentru că sînt 70–80 de legi.

Restructurarea programelor şcolare

Cum vor fi restructurate programele şcolare, care în prezent sînt supraîncărcate, numărul de materii fiind prea mare, la fel numărul de ore pe săptămînă?

După ce în 1990 programele au fost curăţate de vestigiile vechiului sistem, ele au fost revăzute periodic, dar fără să existe o strategie, ci doar în urma unor iniţiative individuale. În cadrul Proiectului de reformă a învăţămîntului preuniversitar, cofinanţat de Banca Mondială, a fost înfiinţat Consiliul Naţional pentru Curriculum şi pregătirea profesorilor. Scopul principal al acestui consiliu era coordonarea acţiunilor de elaborare a unor programe noi, pe baza cărora urma să se organizeze concursul de manuale alternative. Cum însă o politică educaţională clară nu fusese elaborată, fiecare program a exprimat punctul de vedere al autorilor. Astfel încît există un număr de programe independente, între care nu se realizează decît accidental corespondenţe.

În această situaţie, vom elabora planurile de învăţămînt conform strategiei reformei învăţămîntului prevăzută de programul nostru de guvernare şi conform *Legii învăţămîntului*. Nu se va renunţa la nici o materie de studiu, dar numai o parte dintre acestea vor fi obligatorii. Vor fi introduse discipline opţionale şi discipline facultative. Direcţia generală a învăţămîntului preuniversitar va analiza implicaţiile pe care le-ar avea fiecare dintre variantele planurilor de învăţămînt, efectele nedorite etc. şi, în funcţie de această analiză, vom decide ce plan vom accepta. Evident, planurile de învăţămînt vor fi discutate şi cu sindicatele.

Aveţi în vedere introducerea unor cursuri pentru profesori şi elevi privind SIDA, consumul de droguri, educaţia sexuală?

Bineînţeles. Este în curs de elaborare un program care vizează educaţia sexuală şi pregătirea elevilor şi studenţilor pentru a face faţă ofensivei lansate de vînzătorii de droguri în şcoli şi universităţi. Vom organiza activităţi specifice diferitelor segmente de vîrstă, în care vom fi ajutaţi de organizaţii neguvernamentale. Pentru aceasta nu vom adăuga ore în plus, ci vom folosi, de pildă, orele de dirigenţie.

Manualele şcolare vor fi gratuite?

Manualele pentru învăţămîntul general obligatoriu sînt gratuite. Beneficiază de gratuitate şi elevii din învăţămîntul profesional şi liceal, al căror venit lunar pe membru de familie este mai mic sau egal cu salariul minim pe economie.

Vor fi obligatorii uniformele şcolare?

Ministerul nu va impune şcolilor purtarea de uniforme. Dar nici nu ne vom opune unor iniţiative în acest sens, dacă sînt dorite de părinţi, elevi şi profesori. Mai ales în învăţămîntul primar uniformele au fost cerute de părinţi. De asemenea, unele licee de prestigiu au decis să poarte uniforme.

Susţinerea examenelor de admitere la facultăţile de stat în cursul toamnei a nemulţumit mulţi absolvenţi de liceu. Se va păstra această perioadă?

Data admiterii se stabileşte de către universităţi. Sînt multe argumente care susţin ideea organizării acestor examene în luna septembrie. Conform *Legii învăţămîntului*, universităţile pot organiza şi o a doua sesiune de admitere.

Există multe nemulţumiri din partea instituţiilor de învăţămînt superior private cu privire la evaluările făcute de CNEAA. Se va reveni asupra acestor evaluări?

Consiliul Naţional de Evaluare şi Acreditare Academică (CNEAA) este în subordinea şi controlul Parlamentului, nu al Ministerului Învăţămînului. Desigur, noi avem relaţii de colaborare cu acest organism.

Care este cifra de abandon şcolar şi ce veţi face pentru reducerea acestui fenomen?

Trebuie să facem o distincţie între neşcolarizare şi abandon şcolar. Din prima categorie fac parte copiii care, deşi au vîrsta şcolarizării, nu sînt înscrişi la şcoală. În cea de-a doua categorie intră elevii care întrerup cursurile. Există estimări ale numărului acestora la fiecare inspectorat şcolar, dar ele nu sînt semnificative decît pentru un anumit moment al anului şcolar. Mulţi elevi se reîntorc la şcoală odată cu venirea primăverii, iar alţii o părăsesc cînd încep muncile agricole. Situaţia exactă pentru anul şcolar în curs o putem avea numai în toamnă, după terminarea examenelor la care se pot prezenta elevii amînaţi sau cu situaţia neîncheiată din diferite motive.

Cauzele care duc la apariţia acestor fenomene sînt de două feluri. Pe de o parte, situaţia economică precară a unei părţi din populaţia ţării. Pe de altă parte, cauze individuale, specifice unor colectivităţi etnice şi sociale. Vom încerca să limităm acest fenomen acţionînd asupra ambelor tipuri de cauze. *Legea învăţămîntului* prevede amendarea părinţilor ai căror copii nu frecventează cursurile şcolare. Amenzile nu vor rezolva problema. Soluţia stă în aplicarea concomitentă a mai multor măsuri: protecţie socială reală, piaţă concurenţială a resurselor umane, schimbarea mentalităţilor în legătură cu locul şi rolul şcolii etc.

Nu vom face schimbări pe criterii politice

Cînd şi cum va fi restructurat Ministerul Învăţămîntului?

Restructurarea Ministerului Învăţămîntului trebuie făcută. Vrem ca ministerul să se numească Ministerul Educaţiei Naţionale, în ideea de a îngloba şi componenta de învăţămînt a adulţilor şi de reconversie profesională, împreună cu Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale şi cu Ministerul Tineretului şi Sporturilor. Vrem să realizăm un acord între aceste trei ministere, care ar trebui să se ocupe şi de reconversia profesională. Avem profesori, avem doctori care vor să lucreze în plus ca să cîştige mai mult, există şi programe de reconversie profesională, inclusiv un împrumut de la Banca Mondială, dar Ministerul Muncii şi cel al Tineretului nu au sistem, nu au o reţea prin care să organizeze cursurile de pregătire. I-ar costa prea mult să realizeze acum această reţea, şi atunci putem organiza cursurile împreună, pentru că noi avem şcolile care stau goale sîmbăta şi duminica.

Pe de altă parte, vrem ca ministerul să se transforme din ceea ce este acum – în majoritate administrator, gestionar – într-un strateg al reformei. Nu are rost să ne pierdem noi timpul cu semnarea statelor de funcţiuni ale universităţilor. Aceste lucruri trebuie făcute acolo, pe baza finanţării globale pe care le-o vom da de la bugetul Ministerului Învăţămîntului şi a surselor secundare, pe care universităţile le au deja, dar nu le pot folosi. Nu avem de ce să ne ocupăm noi de transferarea unui profesor dintr-o parte în alta a unui judeţ. Aceasta este o problemă locală, care trebuie rezolvată acolo. Descentralizarea trebuie făcută. Ministerul se va ocupa de strategia reformei. Vrem să aducem un plus de eficienţă activităţii noastre. Aşa cum am mai spus, nu vom face schimbări pe criterii politice. Posturile se vor ocupa pe baza competenţei profesionale, manageriale şi a probităţii morale.

Veţi aduce amendamente la *Legea învăţămîntului*?

Da, dar nu acum, cu timpul.

***Legea învăţămîntului* nu conţine prevederi care să împiedice reforma învăţămîntului, descentralizarea?**

Nu ne împiedică la descentralizare. Este o lege destul de permisivă, numai că nu s-a aplicat. În lege se vorbeşte, de pildă, despre finanţarea globală pe care noi o avem în vedere. Sigur că pe termen mediu o vom modifica, dar nu imediat. Nu vrem să modificăm acolo unde există permisivitate. O vom face atunci cînd ne va împiedica în reformă. *Legea învăţămîntului* are o serie de cusururi, dar nu este atît de centralistă pe cît este acum sistemul de învăţămînt. Un exemplu: un transfer de bunuri între două instituţii publice trebuie aprobat de cei doi miniştri de care aparţin instituţiile. Pentru ca o şcoală să primească două bănci, eu trebuie să semnez că s-au primit acele bănci, şi asta pentru fiecare lucru. Vă daţi seama ce cumplit de centralist este. Toate aceste transferuri trebuie lăsate în grija administraţiei locale. Sînt instituţii cu personalitate juridică, au drept de patrimoniu, n-au decît să transfere între ele, dacă aşa cred de cuviinţă. În momentul de faţă legea este fantastic de deschisă în comparaţie cu sistemul. N-are rost să modificăm legea înainte de a modifica sistemul, mai ales că orice modificare înseamnă o tevatură întreagă, o procedură legislativă lungă, şi nu întotdeauna cu rezultatele scontate. Această lege 80–90% este bună. Restul de 10–20% vom modifica cu timpul.

Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă şi Institutul Cultural Francez din România anunţă

Programul de burse „Masterat la Şcoala Normală Franceză"

Programul este destinat studenţilor din anul trei de studii.

Pot aplica studenţi de la profile tehnice şi umaniste. Nu vor fi acceptate solicitările studenţilor de la Medicină şi Arte Frumoase.

Cei 10 studenţi care vor fi declaraţi admişi vor urma timp de doi ani cursurile Şcolii Normale din Franţa, la căpătul cărora li se va atribui titlul de master.

O foarte bună cunoaştere a limbii franceze este indispensabilă.

Data limită de depunere a dosarelor: 1 aprilie 1997.

Pentru obţinerea formularelor de înscriere şi a unor informaţii suplimentare vă rugăm să vă adresaţi filialelor fundaţiilor Soros şi a Centrelor Culturale franceze din Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara.

Adresele şi telefoanele Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă:

- **Bucureşti**: Calea Victoriei 155, bl. D1, sc.7, et.3; tel.: 659.74.27; 659.13.21; 659.07.20
- **Cluj**: Str. Ţebei 21; tel. (064) 420.470
- **Iaşi**: Str. Moara de Foc 35, et.7; tel.: (032) 252.920; (032) 252.922
- **Timişoara**: Str. Semenic 10; tel.: (056) 221.470; (056) 221.471
- **Centrul de informare Soros Arad**: Bd. Decebal 2–4; tel.: (057) 284.000

ANA-MARIA SANDI, coordonator de programe Banca Mondială

Protecţia socială va ajuta mai ales categoriile vulnerabile

– Interviu realizat de OANA ARMEANU –

Care a fost rolul Băncii Mondiale în stabilirea măsurilor de protecţie socială?

Experţii Băncii Mondiale au lucrat împreună cu cei ai Guvernului, ai Fondului Monetar Internaţional şi ai Uniunii Europene la un pachet coerent de reforme, care cuprinde, pe lîngă măsurile de macrostabilizare, reforme sectoriale şi măsuri de protecţie socială. Pe baza acestui pachet, odată acceptat, Banca Mondială a negociat cu Guvernul acordarea unor împrumuturi. Unele au fost deja acordate şi trebuie doar reluate, cum este celebrul FESAL, care a fost întrerupt pentru că fostul Guvern nu şi-a respectat angajamentele. Banca Mondială este o bancă de reconstrucţie şi dezvoltare. Ea dă un împrumut numai dacă ştie că banii sînt folosiţi pentru a scoate o ţară din impas şi a o îndrepta către dezvoltare.

Cine a participat la negocierea măsurilor de protecţie socială?

Au existat grupe de lucru mixte, în care erau reprezentanţi ai diverselor ministere, plus experţi români, ai Băncii Mondiale şi ai altor organizaţii. Rezultatul a fost după aceea negociat cu echipa guvernamentală, cu miniştrii şi cu primul ministru.

Au fost şi reprezentanţi ai sindicatelor?

Cu sindicatele s-a discutat individual. Sindicatele sînt însă interesate mai ales de protejarea membrilor lor. Noi privim puţin altfel. Societatea are o responsabilitate generală faţă de cei vulnerabili, nu doar faţă de sindicalişti.

Alocaţia pentru copii este cel mai bun mijloc de a ajunge la cei săraci

Cum s-au stabilit priorităţile în acordarea protecţiei sociale?

Măsurile care încearcă să conducă la macrostabilizare implică costuri sociale. Nu se poate, atît timp cît consumăm mai mult decît producem, cum s-a tot arătat, să reaşezăm lucrurile fără costuri sociale. Dar pentru ca aceste costuri să poată fi suportate de populaţie, trebuie ca restructurarea să fie însoţită de protecţie socială. Aceasta nu se poate adresa întregii populaţii, nediferenţiat. Este clar că trebuie protejaţi cei mai săraci şi mai vulnerabili, care pot să cadă mult mai jos decît pragul de sărăcie. Protecţia lor trebuie asigurată imediat ce pachetul de măsuri va începe să fie pus în aplicare. Nu se poate asigura ceva în următoarele 2–3 luni decît folosind structuri şi mecanisme existente. Pe termen scurt nu poţi să pui în funcţiune alte măsuri administrative, pentru că toate astea durează.

Unul dintre mijloacele existente este venitul minim garantat, deci ajutorul social. Există o lege care îl garantează, există programe, numai că toată lumea ştie că el nu funcţionează bine, din varii motive. Pe de o parte, au beneficiat de el cei care nu trebuia. Neavînd o lege a venitului declarat, nu ai cum să verifici exact venitul. Pe de altă parte, cei îndreptăţiţi nu ştiu să se adreseze ca să-l obţină ş.a.m.d. Acest mecanism ar fi fost ideal, numai că el nu funcţionează bine la noi.

De aceea s-a pus accentul pe un alt mecanism, alocaţia pentru copii. Alocaţia s-a dovedit un bun mijloc de a ajunge la cei săraci. Raportul Băncii Mondiale privind sărăcia arată că familiile cu mulţi copii au un risc mai mare de a intra în categoria săracilor. Şi atunci, dacă se măreşte alocaţia, chiar dacă beneficiază şi familii care nu au neapărat nevoie de ea, ai şanse mai mari să ajuţi familiile cu copii, care pot cel mai uşor să cadă în zona de sărăcie. S-a prevăzut şi un mecanism de alocaţie suplimentară pentru al doilea, al treilea şi al patrulea copil, pentru a sprijini familiile cu mulţi copii.

Cum pot afla oamenii că au dreptul la ajutor social

Cum se va asigura protecţia socială a celorlalte categorii defavorizate?

Altă categorie vulnerabilă sînt bătrînii. În general se spune că în România pensionarii sînt cei săraci. Dar dacă se compară sărăcia în rîndul pensionarilor cu cea în rîndul familiilor cu mulţi copii, e evident că familiile cu mulţi copii sînt mai sărace decît pensionarii. Şi atunci, la pensionari, problema este să se ridice nivelul minim al pensiilor în agricultură, care au acum valori de-a dreptul simbolice, şi nivelul minim al pensiilor de stat. Este un mod prin care pot fi protejaţi bătrînii.

Pînă acum am vorbit de măsurile pe termen foarte scurt. Dacă ne referim la măsurile pe termen mediu, intrăm în altă categorie şi atunci putem vorbi de schimbarea legii ajutorului social, care trebuie să devină un mecanism important de protecţie socială, de îmbunătăţire a aplicării acestei legi ş.a.m.d., dar şi de serviciile sociale. Chiar dacă există un ajutor social, multe persoane – săraci, bolnavi, bătrîni etc. – nu au acces la el. S-a discutat destul de mult despre ceea ce se cheamă erori de includere, cînd au beneficiat de ajutorul social persoane care nu erau îndreptăţite. S-a discutat mai puţin despre erorile de excludere. Sînt mulţi oameni care habar nu au că există astfel de legi şi că ar putea să apeleze la ele, care nu ştiu că sînt eligibili sau nu pot să dovedească că sînt eligibili. Un bătrîn bolnav, singur, nu întotdeauna poate merge la Circa Financiară, să obţină de acolo o dovadă de venit, apoi la Primărie ş.a.m.d.

Şi atunci cum vor ajunge aceste ajutoare la cei care nu ştiu să le ceară?

Prin serviciile sociale. Un serviciu social poate să ajute persoanele îndreptăţite să beneficieze de ajutorul social. Alte servicii sociale pot să fie extrem de utile pentru persoanele care nu sînt eligibile. Cei săraci,

care n-au un domiciliu stabil, care n-au acte nu au dreptul la ajutorul social, dar şi ei trebuie într-un fel protejaţi, cel puţin temporar. Şi atunci se vor crea servicii sociale care vor asigura hrană pentru aceşti oameni, supa săracului. Nu toată lumea se înghesuie la supa săracului, fiindcă e ruşinos să stai la coadă, în faţa unui camion care dă o felie de pîine şi o supă, dar este totuşi un minim de hrană pentru cei care sînt disperaţi şi nu au ce mînca.

Aceste servicii sociale vor fi organizate de Ministerul Muncii?

Ministerul Muncii trebuie să aibă o lege-cadru care să definească tipurile de servicii sociale. Dar ele trebuie organizate la nivel local, judeţean în cazul protecţiei copiilor, pentru că acolo se ştie cel mai bine care sînt nevoile.

Care va fi venitul minim de la care oamenii vor primi ajutoare sociale, supa săracului etc.?

Supa săracului o primeşte oricine stă la coadă. Dacă vrea să stea acolo şi să mănînce o supă, care nu este nemaipomenită, o poate face, indiferent de venit. Ajutoarele sociale sînt legate de venitul minim. Legislaţia actuală nu este foarte bună, din acest punct de vedere. Venitul minim ar trebui corelat cu pragul de sărăcie, dar la noi nu există un prag de sărăcie oficial, ci doar diverse estimări ale unor institute. Din cauza asta am spus că pe termen scurt ajutorul social nu este mecanismul pe care ne putem baza şi de aceea nu ne-am concentrat în mod special pe nivelul venitului minim. Şi Ministerul Muncii este de acord că trebuie să lucreze din nou la această lege şi din acest motiv accentul s-a pus pe alte mijloace care se pot folosi pe termen scurt: alocaţia de copii, pensia minimă, cantinele sociale, care funcţionează destul de bine, deşi n-au avut fonduri suficiente.

Servicii sociale pentru oameni în nevoie

Un alt serviciu social se referă la dezinstituţionalizarea copiilor. Este foarte nociv să ţii copiii în casele de copii. Studiile arată că în peste 50% din cazuri sînt instituţionalizaţi mai ales copii de vîrstă şcolară, din raţiuni de sărăcie a familiilor, care nu pot să-i crească şi să-i trimită la şcoală. Statul cheltuieşte mult mai mult cu un copil instituţionalizat, decît dacă ar sprijini o familie care să-l ţină acasă. Fără să mai vorbim de efectele negative, pentru copii, ale instituţionalizării. România este un caz unic în acest sens, cu foarte mulţi copii instituţionalizaţi.

Alte tipuri de servicii sînt pentru bătrîni. Dacă bătrînii pot avea acces la un serviciu social care, de 2–3 ori pe săptămînă, trimite pe cineva la domiciliul lor cu o cumpărătură, cu un medicament, atunci nu trebuie neapărat să fie instituţionalizaţi, pot rămîne la ei acasă şi sînt şi mai fericiţi, şi mai bine îngrijiţi. De asemenea, asigurarea unui adăpost temporar pentru copiii străzii, pentru oamenii fără locuinţă, pentru femeile cu copii mici gonite de acasă. Există o gamă foarte largă de servicii sociale care s-ar putea asigura şi care la noi au fost experimentate de organizaţiile neguvernamentale, chiar în parteneriat cu administraţiile locale, numai că n-au fost dezvoltate.

Măsuri de protecţie pentru cei care ajung în şomaj

Care sînt măsurile de protecţie pentru şomerii care vor apărea în urma aplicării programului de restructurare şi privatizare?

Dacă vorbim despre programele absolut necesare de restructurare şi de privatizare, este clar că o să se producă, ca şi în alte ţări unde s-au pus în aplicare astfel de programe, disponibilizări în masă. Nu va fi chiar o tragedie, cu condiţia să se ia măsurile adecvate pentru ca oamenii care ajung brusc în şomaj să aibă o protecţie. Pe lîngă ajutorul de şomaj, ei vor primi nişte plăţi compensatorii, echivalente cu 6–12 salarii, cu care pot încerca să îşi găsească un alt loc de muncă, să îşi înjghebeze o mică întreprindere. Există, de asemenea, o categorie de măsuri active, care se vor aplica atît înainte de disponibilizare, cît şi după: reorientare spre alte întreprinderi, recalificare, sprijin pentru crearea propriei întreprinderi etc. Disponibilizările în masă se vor face în parteneriat cu întreprinderea. Se vor forma echipe care vor veni în întreprindere, vor discuta cu muncitorii, vor vedea care sînt posibilităţile de menţinere a lor, de reorientare, îi vor îndruma spre alte zone de activitate, vor organiza cursuri de recalificare chiar în întreprindere sau îi vor sprijini pe cei care vor vrea să înceapă noi activităţi. Deci oamenii nu sînt lăsaţi pe stradă de pe o zi pe alta.

Măsurile de care am vorbit nu au în vedere dispariţia şomajului, pentru că nu este posibil. În orice economie de piaţă, şi în Vest, există şomaj, fiindcă o întreprindere se închide, alta se deschide. Asta este economia de piaţă, un faliment nu este nici o ruşine, şi nici o mare tragedie, muncitorii se mişcă, unii intră temporar în şomaj, alţii se reangajează. Problema care se pune acum la noi vine din faptul că reforma radicală care s-a preconizat va duce la disponibilizări în masă. Şi atunci trebuie găsite imediat soluţii pentru toţi aceşti oameni care vor rămîne brusc fără loc de muncă.

Programe de recalificare au existat şi pînă acum, dar nu prea au dat rezultate. Oamenii n-au ştiut de ele sau n-au vrut să se ducă, iar dintre cei care s-au dus foarte puţini au reuşit să se reangajeze.

Ştiu că au fost şi experienţe negative, dar, pe de altă parte, au existat şi unele pozitive, mai ales legate de programele PAEM. Probabil că acum vor fi încurajate şi dezvoltate cele care au dat rezultate.

Alexandru Athanasiu, ministrul Muncii, spunea într-un interviu din „22" că ideea lui este ca ajutoarele sociale să nu fie în bani, ci în natură. Deci nu 50.000 lei alocaţie, ci asigurarea de uniforme şcolare, cărţi, creioane, alimente etc., pentru ca ajutoarele să-şi atingă direct ţinta.

Eu sînt o mare susţinătoare a ajutoarelor în natură, fiindcă eşti sigur că ajung la beneficiar, la acela pe care l-ai vizat. Cîteodată alocaţia de copii este încasată de părinţi, dar nu neapărat copiii beneficiază de ea. Pe de altă parte, trebuie să fim realişti: în cazul re-

partizării de produse, ar exista costuri mai mari de administrare, precum și costuri legate de posibile furturi. Cînd dai ajutoare în natură, haine, hrană ș.a.m.d., toți intermediarii pot să se înfrupte din ele. Banii ești sigur că au fost luați. Problema este dacă ei sînt folosiți pentru scopul pentru care au fost dați. Deci există două fațete aici. Însă evident că și noi am recomandat, și probabil că vor fi puse în aplicare, ajutoare prin școli. Copiii săraci, care nu pot să ajungă la școală fiindcă n-au un rînd de încălțări, n-au un rînd de haine, să le primească prin intermediul școli. Pe de altă parte, aici se creează o situație destul de delicată, fiindcă, dacă aceste ajutoare se dau prin școli, ele vor greva bugetul Ministerului Învățămîntului, care este destinat educației, deși ele reprezintă de fapt tot protecție socială. Or, acum, bursele sociale și ajutoarele ocazionale vor fi plătite din bugetul Ministerului Învățămîntului. Deci acel buget de 4% va fi micșorat și prin cheltuieli care normal ar trebui să fie asigurate prin bugetul protecției sociale.

Ce se va întîmpla cu cei care, din punctul de vedere al acestui program, nu au venituri atît de mici pentru a beneficia de protecție socială, dar totuși nu-și pot asigura existența? Sînt foarte mulți tineri, de pildă, care nu au locuință. Majoritatea nu au salarii din care să poată plăti o chirie de 200–300.000 lei pe lună.

Aceștia trebuie să găsească singuri o soluție. Să-și ia un al doilea serviciu, să înceapă o afacere. În cazul bugetarilor, salariile lor vor fi mărite. Cînd ești într-o economie de piață, asta faci, încerci să te miști de la un serviciu la altul, încerci să ai mai multe slujbe. Nu poate Statul să aibă grijă de toți. Statul nu poate să vină și să spună unei întreprinderi private cum să-și plătească salariații. Tot ce poate face este să fixeze acel salariu minim, prin care să forțeze întreprinderile private să nu dea un salariu mai mic. Există însă un pericol și cu salariul minim, fiindcă încurajează piața neagră. Firmele mici private oricum angajează sub salariul minim, dar nu mai declară acest lucru. Pe de altă parte, stabilind un salariu minim mai ridicat, nu dai șanse să-și găsească de lucru forței de muncă necalificate, care eventual s-ar angaja și sub acest nivel.

Serviciile sociale nu pot fi imaginate fără contribuția ONG-urilor

În elaborarea măsurilor de protecție socială s-a pus problema unui parteneriat cu organizațiile neguvernamentale? Multe din ele au făcut o treabă foarte bună în acest domeniu, e adevărat că pe porțiuni mici, și chiar au încercat o colaborare mai strînsă cu Ministerul Muncii, dar nu au găsit nici o disponibilitate pentru colaborare.

Din cîte știu, Ministerul Muncii în formula nouă intenționează să schimbe aceste lucruri. Oricum, toate serviciile sociale despre care am vorbit nici nu pot fi imaginate fără contribuția organizațiilor neguvernamentale. Ele au deja experiență, știu să le facă, totul este să existe un cadru legal de cooptare a lor de către administrațiile locale și acestea din urmă să aibă fonduri pentru asigurarea de servicii sociale. Autonomia administrațiilor locale este relativ redusă în acest moment, din cauză că nu pot să perceapă impozite locale care să le asigure un buget. Și atunci o soluție imediată ar fi ca o parte a bugetului pe care administrațiile locale îl primesc de la bugetul de stat să fie îndreptată către serviciile sociale.

Care este valoarea împrumutului pe care-l va acorda Banca Mondială pentru protecție socială?

Există deja un proiect de 55 milioane de dolari care n-a fost folosit pînă acum aproape deloc de vechea echipă de la Ministerul Muncii. Banii au stat la ei cel puțin un an. Sînt în discuție și alte fonduri care să fie alocate României, dar acestea vor susține bugetul, nu un anume minister. Negocierile purtate au avut un caracter mai mult orientativ. Împreună s-a stabilit ce-ar fi bine de făcut. Dar Guvernul hotărăște cum distribuie banii.

Ce avantaje au împrumuturile prin Banca Mondială față de creditele obișnuite?

Sînt împrumuturi pe termen lung, pe 20 de ani, cu o dobîndă foarte mică și cu cinci ani de grație. Țările cu un nivel de dezvoltare ca al nostru se luptă să obțină astfel de împrumuturi. Pe de altă parte, Banca Mondială are un rol de catalizator, e ca o lumină verde care arată altor bănci

și investitorilor că lucrurile încep să o pornească într-o direcție bună, că există o oarecare siguranță. Și atunci se atrag și alte fonduri. Cam acesta este mecanismul.

Experții Băncii Mondiale vor asigura consultanță Ministerului Muncii pentru a pune în aplicare aceste măsuri?

Există și experți ai Băncii Mondiale care vor colabora cu experții români, dar și Uniunea Europeană vrea să se implice, prin programele PHARE. Deci surse de expertiză există. Totul este ca Guvernul să înceapă programele de reformă.

Toate măsurile de protecție socială despre care am vorbit se datorează nu numai unor considerente etice și morale, ci și de eficiență. Este mai bine să previi și să acorzi de la început o asistență minimă, fiindcă este mai ieftin. Dacă lași lucrurile să se agraveze, costurile sînt mai mari. E mai scump să ții pe cineva în spital, decît să-l ajuți înainte să ajungă acolo. Este mai ieftin să ai grijă de tineri să nu ajungă delincvenți, decît să-i ții după aceea în închisori.

Măsurile de protecție socială

prezentate de Alexandru Athanasiu, ministrul Muncii și Protecției Sociale, într-o conferință de presă, 19 februarie a.c.

Programului de protecție socială i s-au alocat 10,4% din PIB, cel mai mare procent din ultimii șapte ani.

• Alocația pentru copii

Pentru fiecare copil se va acorda o alocație de 50.000 lei.

Începînd cu 1 iulie 1997, se vor acorda alocații suplimentare pentru familiile cu mai mulți copii: 30.000 lei pentru al doilea copil, 60.000 lei pentru al treilea copil, 80.000 lei pentru al patrulea copil.

Ca urmare, o familie cu doi copii va primi 50.000 lei+80.000 lei=130.000 lei. O familie cu trei copii va primi 50.000 lei+80.000 lei+110.000 lei=240.000 lei. O familie cu patru copii va primi 50.000 lei+80.000 lei+110.000 lei+130.000 lei=370.000 lei.

Începînd cu cel de-al cincilea copil se va acorda numai alocația universală de 50.000/copil, fără nici o alocație suplimentară. Explicația stă în faptul că guvernul nu vrea să încurajeze o natalitate excesivă, din cauza condițiilor precare ale economiei.

• Salarii

Salariul minim pe economie a fost stabilit la 150.000 lei, neimpozitabil. Acesta este un salariu de referință, în raport cu care se stabilește ierarhia salariilor. Nu există practic persoane salarizate cu salariul minim atunci cînd lucrează o normă întreagă.

În **sectorul bugetar** salariile se vor indexa începînd de la 1 februarie cu 43%, coeficient care acoperă și sumele neacordate pe luna ianuarie. Această indexare va acoperi 75% din rata inflației pe primul trimestru. Începînd cu 1 aprilie se va face o nouă indexare, cu 6%.

Pentru salariile mai mici de 229.500 lei, pe lîngă indexare se va acorda o compensație de 30.750 lei. Pentru salarii cuprinse între 229.500 și 250.000 lei se vor adăuga de asemenea compensații, dar din ce în ce mai mici. Peste 250.000 lei nu se vor mai da compensații.

În **regiile autonome** și **societățile comerciale cu capital majoritar de stat** se va încerca să se acorde în principiu aceleași indexări și compensări ca la bugetari, cu condiția ca situația economică a societății respective să o permită. La societățile care au pierderi sau datorii importante indexările vor fi mult mai mici.

Indexările și compensările se vor acorda la chenzina imediat următoare publicării Hotărîrii de Guvern în Monitorul Oficial.

• Pensii

Toate pensiile din sistemul asigurărilor sociale de stat vor fi indexate cu același procent, de 31%, pentru a evita uniformizarea lor. La 1 aprilie se va face încă o indexare, cu 6%.

Astfel, pensiile care erau de 175.000 lei în decembrie 1996 vor fi majorate la 230.000 lei, cele de 190.000 lei la 250.000 lei, iar cele de 277.000 lei la 363.000 lei. În aceste trei categorii se încadrează cea mai mare parte a pensionarilor. Pensia suplimentară va fi și ea indexată.

Pensiile pentru agricultori vor fi indexate cu coeficienți mai mari. Pensia medie în agricultură va fi majorată la 66.213 lei, pentru primul trimestru, și la 70.185 lei începînd de la 1 aprilie, practic o dublare față de 37.148 lei în prezent.

Pînă la sfîrșitul acestui semestru Ministerul Muncii va înainta la Parlament o nouă lege a pensiilor, care în principal va îngrădi accesul la pensii, dar va permite un nivel mai ridicat al pensiilor existente. Măsura este necesară pentru că, în prezent, în sistemul asigurărilor sociale de stat există pensionari foarte mulți, cu pensii mici. Pînă la sfîrșitul anului se va înainta legea privind crearea în paralel a unui sistem privat de pensii.

• Ajutorul de șomaj

Indexarea ajutorului de șomaj se va face cu un coeficient de 61,5%, ceea ce va acoperi 100% rata inflației pe primul trimestru al anului. De la 1 aprilie se va acorda încă o indexare, de 7%.

Pentru cei ce vor ajunge în șomaj, ca urmare a măsurilor de restructurare și privatizare, se vor acorda **plăți compensatorii**, echivalente cu 6–9–12 salarii de bază ale persoanei respective. Valoarea cea mai mică a plăților compensatorii (6 salarii) se va acorda pentru cei din zone unde șansele de găsire a unui nou loc de muncă sînt mai mari, de exemplu Bucureștiul. Valoarea maximă de 12 salarii o vor primi cei din regiuni cu posibilități reduse de resorbție a forței de muncă. Plățile compensatorii se vor da imediat ce au loc disponibilizările.

Există două estimări cu privire la rata șomajului pe acest an. În varianta optimistă, numărul șomerilor va ajunge la 1 milion (față de 730.000 înregistrați în prezent), iar rata șomajului la 9%. În varianta pesimistă, numărul șomerilor se va dubla. Explozia șomajului va avea loc în următoarele 4–5 luni, iar spre sfîrșitul anului se va simți deja o scădere a numărului șomerilor, potrivit opiniei ministrului Muncii.

A consemnat OANA ARMEANU

EDITURA GRAMAR

CEZAR PETRESCU
Duminica Orbului
218 pp., 10.000 lei

Duminica Orbului face parte din ciclul „Capitala care ucide", *„povestea năzuințelor frînte, a tuturor celor ce-au încercat, prin venirea în cetatea de scaun a țării, să cucerească lumea prin vise"*.

Romanul transmite un profund mesaj umanist. A ține ochiul deschis înăuntrul ființei, pentru a-i aprecia conștiința valorică, și închis, adică „orb", la nelegiuiri și compromisuri trebuie să devină țelul primordial al existenței, un model de a trăi, de a lupta pentru a schimba soarta condiției umane.

Pro Democrația are o nouă conducere

În perioada 14–16 februarie a.c. a avut loc Adunarea Generală a Asociației Pro Democratia, în urma căreia asociația și-a schimbat președintele, statutul și și-a mutat sediul central de la Brașov la București. Noul președinte este inginerul Mihai Lisețchi din Timișoara, membru al asociației din 1990. El îl înlocuiește pe Marian Țața, președinte al APD din 1992 pînă în prezent.

Ceilalți șase membri ai Consiliului de conducere, rezultați în urma alegerilor sînt: Daniel Dincă, inginer, Alexandria; Ovidiu Harfas, medic primar, Tulcea; Alina Inayah, coordonator al programelor PHARE pentru organizațiile neguvernamentale în cadrul Delegației Comisiei Europene la București și director executiv al APD din 1991 pînă în 1996; Cornel Nistorescu, ziarist, director Radio Total; Mircea Toma, psiholog, redactor șef adjunct *Academia Cațavencu*; Marian Țața, profesor universitar, Brașov.

FOURTH WAY SCHOOL,
bazată pe sistemul filozofic GURDJIEFF–OUSPENSKY,
va susține 3 prelegeri introductive
începînd cu joi, 6 martie a.c.
Tel.: 335.30.24.

DAN PAVEL

Cîteva motive pentru extinderea NATO

Disperarea cu care se discută astăzi despre necesitatea intrării României în NATO reflectă o largă neînţelegere a criteriilor admiterii. Interviul congressmanului american Tom Lantos, acordat postului PRO-TV şi lui Ilie Şerbănescu, a lămurit standardele obiective cu care se confruntă oricare ţară aspirantă. Îngrijorător este însă modul în care se discută în SUA şi în Occident problema lărgirii NATO. El reflectă un impas al gîndirii geopolitice. Indiferent de admiterea în NATO a României sau a altor ţări mici şi mijlocii, nu aceasta este adevărata problemă, ci modul în care NATO se defineşte pe sine. Instituţie născută din spaimele Războiului Rece şi din groaza că Armata Roşie ar putea să înainteze dincolo de teritoriile est-europene, unde s-a crezut cu naivitate că „tătuca" Stalin va permite alegeri libere, NATO trebuie să dea un răspuns clar la întrebarea dacă va mai continua să existe sau nu. Din răspunsul dat decurg celelalte opţiuni.

Multe voci din corul opiniei publice, din cercurile politice şi mediatice americane, cer pur şi simplu ieşirea SUA din NATO. Motivele invocate sînt solid întemeiate: costul enorm pe care îl plăteşte contribuabilul american, prioritatea problemelor interne în politica americană, refuzul multor americani de a-şi vedea copiii murind pentru cauze absurde din punctul lor de vedere, precum şi alte argumente, mai vechi sau mai noi. Ele ţin de individualismul şi izolaţionismul care definesc cultura politică americană. În tabăra opusă, alte componente ale acestei culturi politice (angajamentul ferm pentru apărare în lume a valorilor democraţiei liberale) se împletesc cu argumente mai pragmatice: înţelegerea raţiunilor păstrării statutului SUA de supraputere, dependenţa parţială a bunăstării americane de acest statut. Deşi izolaţionismul este un anacronism care nu mai poate fi apărat în epoca globalizării, felul în care tabăra opusă îşi apără argumentele prezintă simptomele unei crize a gîndirii geopolitice. S-ar putea să fie o criză de creştere.

S-a spus, pe bună dreptate, că societatea cea mai deschisă (în sensul popperian) din lume este cea americană. Cultura politică americană şi-a afirmat superioritatea prin faptul că a primit şi a dat cu generozitate celorlalte culturi; a primit şi a dat idei, atitudini, mentalităţi, tehnologii etc. Rîndurile care urmează sînt scrise cu intenţia încurajării acestui schimb reciproc, din care pot cîştiga ambele părţi. Prin urmare, care ar fi motivele extinderii NATO, în general? Din motive de spaţiu şi uşurare a lecturii, am eliminat referinţele bibliografice, adesea mai voluminoase decît textul însuşi.

1. Asimetria dintre modurile de definire a noii identităţi strategice

Dacă SUA încă şovăie în a-şi defini identitatea strategică *post-Cold War*, în Rusia doctrina strategică a fost definită încă acum trei–patru ani. Este vorba despre doctrina eurasiatică, dezvoltată în documente militare oficiale, în articole publicate în diverse reviste de specialitate din Occident de diverşi purtători de cuvînt sau agenţi de influenţă ai Rusiei. Chiar şi după destrămarea Leviathanului uresesist, Rusia continuă să fie un imperiu multinaţional, nu un stat-naţiune. Imperiul rus este un dăunător anacronism istoric: în timp ce toate celelalte imperii coloniale s-au destrămat, imperiul rus continuă să existe. Toate celelalte imperii coloniale (britanic, spaniol, francez, portughez, olandez, belgian) erau transoceanice, Rusia este singurul imperiu continental. După abolirea ţarismului şi instaurarea bolşevismului totalitar, ea şi-a disimulat caracterul imperial, continuînd să se extindă. Acum, după restrîngere, strategii militari şi diplomaţii ruşi scriu astăzi despre necesitatea asumării de către Rusia a rolului de **centru geopolitic** al lumii, pe teritoriul dintre Pacific şi Atlantic – Eurasia.

2. Dihotomia concepţiilor privind relaţia politic–militar

Clausewitz, „părintele strategiei moderne", în celebra ***Despre război***, a formulat principiul respectat cu sfinţenie în toată lumea occidentală, conform căruia politica dictează, iar armata se conformează. În Rusia este invers: casta militară dictează politicienilor. În acest sens, înţelegem de ce generalul Lebed se situează pe primul loc în şansele de a-i succeda lui Elţîn. După căderea lui Gorbaciov (considerat principal vinovat pentru tot ce s-a întîmplat după 1989), se poate documenta cu precizie cum s-a inversat raportul de putere între armată şi puterea politică. De cînd strategii au formulat noua doctrină militară, politica externă rusă nu face decît s-o repete în mod agresiv. Doctrina explică raţiunile pentru care nu trebuie să cedeze rolul de garant al stabilităţii întregului areal eurasian. Ruşii pornesc de la o axiomă pe care pînă acum nu au contestat-o în mod serios decît cecenii lui Dudaev: poziţia geografică a Rusiei îi determină interesele geostrategice.

Establishment-ul militar rus respinge *status-quo*-ul impus de deznodămîntul Războiului Rece, postulează axiome culturale şi geopolitice provenite din ideologia xenofobică a lui **Evroziistvo (eurasian)**, cum ar fi inevitabilitatea luptei dintre Islam şi „puterile oceanice" (formulată înainte de Huntington), introduce conceptul de **lovituri preventive** şi defineşte o serie de **ameninţări**. Acestea din urmă explică rezistenţa înverşunată împotriva aderării la NATO a oricărui stat. Iată cîteva dintre ameninţări: state şi coaliţii cu un sistem de baze apropiat de graniţele Rusiei; comasarea de trupe şi forţe navale în apropierea graniţelor ruseşti; introducerea de trupe străine pe teritoriile statelor învecinate; menţinerea de către alte state a unor capacităţi de mobilizare rapidă; exercitarea presiunii politice şi economice, ca şi a şantajului militar împotriva Rusiei; violarea şi ameninţarea siguranţei cetăţenilor ruşi şi a celor care se identifică etnic şi cultural cu Rusia.

Modul în care aceste interese determină în prezent acţiunea politică şi chiar pe cea militară este lipsit de ambiguităţile din perioada gorbaciovistă. Mă voi referi aici doar la trei categorii: politica faţă de *blijniie zarubejnia* (în engleză, *near abroad*, în românește **vecinătatea apropiată**), adică arcul teritorial ce se întinde de la Tallin la Ialta, conţinînd şase ţări independente (Ucraina, Belarus, Moldova, Estonia, Letonia, Lituania), cu o populaţie de peste 70 de milioane, care înainte de destrămarea URSS asigura circa o treime din producţia economică sovietică, dar şi faţă de Transcaucazia şi republicile central-asiatice, arată o fermă hotărîre de a le menţine în stare de dependenţă; cele mai dure luări de cuvînt împotriva extinderii NATO au fost ale unor actuali sau foşti militari sau kaghebişti (Igor Rodionov, ministrul apărării; ministrul de externe Evgheni Primakov, fostul şef al contrainformaţiilor); intervenţiile brutale din interiorul Rusiei, în zone cu populaţie majoritară de alte naţionalităţi, în care Cecenia este doar cea mai mediatizată.

3. Dezintegrarea imperiului multinaţional rus reprezintă o ameninţare mai mare pentru stabilitatea echilibrului mondial decît prăbuşirea comunismului

La fel cum popoarele africane sau asiatice luptau împotriva imperiilor coloniale, tot aşa popoarele supuse de ruşi în ultimele trei secole vor autonomia (unele dintre aceste teritorii sînt mai mari decît România: Tatarstanul, buriat-mongolii, Yakuţia, Bashkiria, Mari, Mordovia, Karelia etc.). Modul în care Rusia ripostează este simptomatic: acest imperiu a reuşit să înăbuşe revolta popoarelor înrobite şi să contracareze dezintegrarea statală doar atîta vreme cît s-a extins; în momentul în care a cedat „imperiul exterior" al statelor central-europene comuniste, a început şi dezintegrarea URSS, iar apoi a Rusiei. Spre deosebire de fostele ţări comuniste, în care poliţiile politice au fost într-o măsură mai mică sau mai mare epurate, KGB şi GRU au fost doar reorganizate. Rapoarte ale serviciilor occidentale de *intelligence* (multe publicate în presă) atestă că, în tulburările etnice, religioase, în războaiele civile din Moldova, Georgia, Transcaucazia, Asia Centrală etc., sînt implicate adînc GRU, succesoarea KGB, trupele speciale OMON (vezi şi mărturia lui Ilie Ilaşcu în acest sens). Singurul preşedinte al vreunei foste republici unioniste care a îndrăznit să se separe de CSI, Zviat Gamsakurdia al Georgiei, a fost dat jos, ucis şi înlocuit de fostul general KGB şi fostul ministru de externe al URSS, Eduard Şevardnadze. Interesant este că în Occident s-a reacţionat negativ la naţionalismul lui Gamsakurdia (ca şi la cel al lui Dudaev, ucis şi el), dar nu la imperialismul rus. Aşa cum în Afganistan au colaborat toate serviciile secrete posibile pentru a-i ajuta pe **mujahedini**, tot aşa sînt multe interese, uneori opuse, dar care converg, prin aceea că ajută lupta antirusească a diferitelor grupuri, ceea ce face din Rusia un mega-butoi cu pulbere.

4. Singura instituţie care prosperă în Rusia este Mafia

Autori bine documentaţi folosesc chiar sintagma *the emerging Mafia state* pentru a descrie Rusia. Este probabil prima ţară din istorie în care puterea lumii interlope a devenit mai mare decît puterea de stat. Mafia rusească este cea mai mare şi mai josnică organizaţie a răufăcătorilor din lume, compusă din 5.000 de bande şi 3 milioane de oameni care lucrează pentru ea. Prin operaţiunile pe care le practică la nivel naţional şi internaţional (escrocheria, furtul calificat şi jaful înarmat, traficul de droguri şi armament, cămătărie, prostituţie, spălarea banilor, contracte de crimă, piaţa neagră), ea a reuşit să devină principala putere economică în Rusia. Comerţul, turismul, economia de piaţă (peste o jumătate din economia rusă) sînt controlate de mafioţi. Peste 80% din bănci plătesc bani pentru protecţie, iar cine se împotriveşte este ucis. Funcţionarii de stat şi o bună parte din miliţie se află pe statele de plată ale Mafiei. Ziariştii care au încercat să desluşească legăturile Mafiei cu puternicele cercuri militar-industriale au fost executaţi, iar vinovaţii nu au fost prinşi. Rapoartele Interpol şi FBI vorbesc despre extinderea Mafiei ruseşti în Occidentul european şi american, despre contacte puternice cu mafiile siciliană, new-yorkeză, marsilieză, columbiană etc. Subiectul este fabulos, dar mă opresc aici, pentru a pune retoric întrebarea: ce se întîmplă cu instituţiile statului de drept? Ele nici nu au început să funcţioneze, iar regimul lui Elţîn este descris drept anarho-prezidenţialism. Majoritatea cetăţenilor îşi dau seama că pînă să fie Rusia pregătită pentru democraţie, ea ar accepta cu bucurie un regim autoritar, o „mînă forte", militară sau civilă, nu contează.

5. În ciuda pretenţiilor sale expansioniste, Rusia nu îşi poate asigura propria securitate şi, cu atît mai puţin, a continentelor Europa şi Asia

Consecinţa este că are loc un proces al redefinirii identităţii politice şi culturale a unor ţări şi grupuri de ţări. Asta înseamnă că imperativele extinderii NATO sînt dictate nu numai de raţiunile raporturilor cu Rusia, ci şi de provocările geopolitice extraeuropene şi extraeuro-asiatice. Dar, despre acestea, într-un număr viitor.

ANTET Cartea care te citeşte!

Florence Braunstein-Silvestre
Jean-François Pépin

MARILE DOCTRINE

FILOSOFICE *POLITICE*
RELIGIOASE *ECONOMICE*

• *Marile doctrine (filosofice, politice, religioase, economice)* – Vrei să intri la facultate? Ai nevoie de sinteze din filosofie, ştiinţe politice, economie, religie.

• *Marile doctrine (filosofice, politice, religioase, economice)* – Nu ai bani să cumperi zeci de cărţi! Nu ai timp să le citeşti. ANTET îţi oferă soluţia: sinteze realizate de mari profesori într-o singură carte.

• *Marile doctrine (filosofice, politice, religioase, economice)* – Ai nevoie de o cultură generală solidă! Acum ţi-o poţi forma dintr-o singură carte.

• *Marile doctrine (filosofice, politice, religioase, economice)* – Te ajută să-ţi pui ordine în cunoştinţe.

Editura ANTET
Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, Bucureşti; Tel: 6175332
Comenzi cartea prin poştă: C.P. 22-285, Bucureşti

ALEXANDRU BARNEA

Accademia di Romania

Argument

Punctările din patru articole recente din presă (fragmentul din fondul Emil Panaitescu, publicat şi comentat de I. Lăcustă în *Magazin Istoric* nr.12/1996, interviul cu G. Găfiţa (MAE) din *Cotidianul* de la 3.02.1997, articolul de fond al Gabrielei Adameşteanu, din revista „22" nr.6/1997 şi cel al lui I. Anghel, din acelaşi număr) m-au determinat la publicarea pe aceeaşi cale a rîndurilor care urmează, deşi, ca autor, nu sînt un obişnuit al presei. Reiau, în ordinea de mai sus, cu numerotarea corespunzătoare, informaţiile pentru care am de făcut unele comentarii.

1). Mai importante sînt aici cîteva informaţii: *„Şcoala Română din Roma şi-a început activitatea la 1.XI.1922, ca institut academic subvenţionat de statul român, pentru a sprijini specializarea unor tineri cu studii superioare în domeniile istoriei, arheologiei, arhivisticii şi, ulterior, arhitecturii şi artelor. Erau selecţionaţi absolvenţi ai universităţilor din Bucureşti, Iaşi, Cernăuţi şi Cluj. În primul an, au fost patru cursanţi ai Şcolii, între care şi Emil Panaitescu, viitorul ei director, numărul acestora sporind apoi an de an".* (...) *„Oraşul Roma a oferit instituţiei române de cultură un teren de 5.000 m.p., situat în Valle Giulia, pentru ridicarea unui local propriu, după planurile arh. Petre Antonescu".* De notat şi încurajarea şi sprijinul pentru Accademia di Romania, datorate lui B.Mussolini, care fac atractivă din titlu prezentarea şi care erau, de fapt, normale pentru un şef de guvern şi cu atît mai mult în cazul dat. În legătură cu statutul Şcolii, asupra căruia voi mai reveni, condiţia existentă încă de atunci era exprimată de şeful guvernului italian în convorbirea cu E.Panaitescu de la 28.02.1931 astfel: *„Dar edificiul nou rămîne numai pentru Şcoala voastră, căci terenul nu poate fi dat pentru o altă destinaţie...".* Precum se ştie, festivitatea inaugurării localului nou s-a petrecut la 10 ianuarie 1933 şi la ea au participat cca 300 de persoane, din România fiind de faţă şi D. Gusti, ministrul Instrucţiunii Publice de atunci.

2). Faţă de cele de mai sus, unele date ale interviului poartă marca unei ignorări inexplicabile din partea unui secretar de stat în MAE, dar şi din partea solicitantului căruia acesta îi dă replica. Oricum, din interviu rezultă că Şcoala Română din Roma este adusă, ca în perioada deceniilor 7–9, tot în categoria aşa-numitelor „centre culturale", numite astfel global încă din titlu, fără vreo diferenţiere, şi astfel complet depersonalizate. Aici mai sunt regretabile şi două absenţe: formularea exactă a solicitării d-lui I. Caramitru, în atribuţiile sale recente, din moment ce se dă curs replicii, şi rezultatul întrevederii anunţate în interviu pentru 4 februarie a.c., pentru care ziarul citat n-a mai dat de veste pînă la data la care scriu (17.02.97). Nu insist cu alte observaţii, notate şi în restul acestui text; observ doar ironia probabil involuntară a greşelii din titlu („MI" în loc de „MC"), ulterior reparate de redacţie, care evocă un adevăr trist pentru „Accademia" ultimelor decenii.

3). Comentînd relatarea unei distinse specialiste în cultura română, pe care nu o numeşte, Gabriela Adameşteanu ne informează că *„la fosta Accademia di Romania, la Biblioteca Română din Roma, propunerea unor cursuri de limba română nu s-a acceptat"*, deşi reciproca este valabilă la Institutul Italian din Bucureşti. Lucrurile sînt însă de văzut altfel: Accademia nu trebuie să mai fie „fosta" (aici, de fapt, autoarea a avut dreptate!), ci să revină la funcţia pentru care a fost creată; conţinutul Bibliotecii este încă foarte departe de calitatea de la data nefastă a închiderii ei, din 1947, aşa că nici la acest capitol instituţia nu stă mai bine. Drept urmare, din punctul de vedere al rostului Accademiei, asemenea cursuri de limbă ar putea avea loc în subsidiar faţă de activitatea ştiinţifică a Şcolii, dar cred că locul unor asemenea cursuri ar fi în continuare mai curînd în mediile universitare din Italia, unde şi există tradiţia unor lectorate, mai mult sau mai puţin sprijinite din ţară; aici însă răspunderea va trebui să cadă exclusiv în sarcina specialiştilor din mediile universitare româneşti, în relaţie directă cu acelea din Italia.

4). Accademia di Romania (cum scrie şi astăzi pe frontonul clădirii) nu are a fi un „centru cultural" decît ca o anexă a rolului academic iniţial al acesteia; cum s-a văzut mai sus, nu clădirea a fost făcută cadou de statul italian, ci terenul pe care a fost construită cu sprijinul masiv al Băncii Naţionale Române. În ceea ce priveşte Ministerul de Externe, chiar dacă acesta o administrează, trebuie să cedeze rostului academic consfinţit prin statut al Şcolii, unde bineînţeles că nu are ce căuta decît personalul destinat tocmai acestui rost.

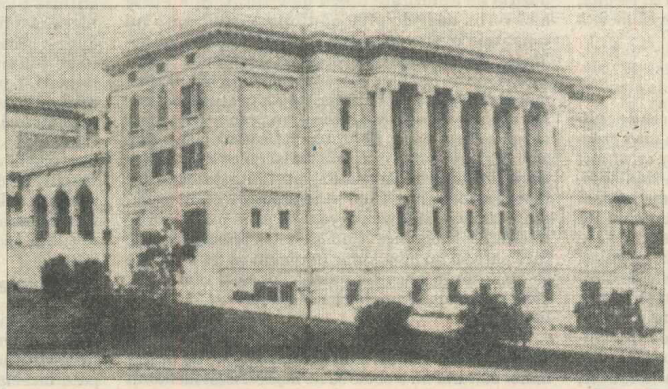

Desigur, am avut un motiv pentru a mă pronunţa în cazul evocat, iar acesta se află în ceea ce, în calitate de mai vechi cercetător într-ale arheologiei greco-romane, cunosc direct sau indirect despre Şcoala Română din Roma, instituţie la care m-am referit în cîteva rînduri doar în publicaţii de specialitate cu tiraj şi audienţă restrînse şi, mai recent, în prezentarea celebrului arheolog italian de origine română Dinu Adameşteanu, fost membru, în tinereţe, al „Accademiei", din volumul omagial ce i-a fost dedicat la Cluj, prin grija d-lui Marius Porumb. La acest argument s-a adăugat şi nevoia de a aduce unele precizări faţă de cele enunţate în presă, precum şi propunerile pe care le cred necesare în acest moment în legătură cu funcţionarea Şcolii Române din Roma.

Scurtă istorie

În primăvara anului 1993 am participat, împreună cu un număr restrîns de colegi de breaslă din ţară, la un colocviu de specialitate organizat la Accademia di Romania de la Roma, cu o amînare care l-a făcut să coincidă, întîmplător sau nu, cu vizita în Italia a ministrului de Externe român de atunci. Cu prilejul acela, dînsul a ţinut o cuvîntare la numita instituţie, în faţa unui public cu precădere savant, căreia i s-a adăugat şi un mesaj al preşedintelui ţării noastre de la data respectivă, în ambele alocuţiuni susţinîndu-se sprijinul pentru restabilirea funcţiei căreia Şcoala Română din Roma îi fusese destinată. De atunci, însă, aşa cum observa şi Gabriela Adameşteanu, într-adevăr nu s-a întîmplat nimic, şi mă refer aici în special la promisiunile sus-menţionate. Din convorbirile pe care le-am avut atunci şi mai apoi cu d-na acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga şi din ceea ce se putea constata chiar la faţa locului, am înţeles că domnia sa a depus mari strădanii în acel sens, dar, precum se vede astăzi, reuşita este departe de a fi fost pe măsură, chiar dacă în 1993, tocmai prin eforturile dînsei şi nu numai, se întrevedea o perspectivă.

Ce este de dorit

Nu voi face acum un istoric al „Şcolii" din Roma, întemeiate oficial în anul 1922 de Vasile Pârvan, în baza Legii nr.4285 din 22 octombrie 1920. Majoritatea datelor care interesează subiectul se regăseşte în volumul (*non vidi*) foarte recent publicat al d-lui profesor George Lăzărescu, italienist eminent, iar unele detalii de arhivă au apărut în *Magazin Istoric* (numărul citat, cu trimiteri la altele anterioare). Prefer să notez ce era de sperat în 1993 şi nu s-a realizat încă, potrivit statutului acestei instituţii, statut care diferă de acela (dacă există) al altor sedii de cultură ale României, din străinătate. Aici mă despart, cum sper că s-a înţeles, de preopinenţii şi totodată oponenţii discuţiei anunţate în *Cotidianul* (al cărei rezultat nu-l cunosc, dar ar trebui să fie făcut cunoscut), deoarece, aşa cum rezultă din interviu şi notam şi mai sus, dînşii par să ignore statutul potrivit căruia ar trebui să funcţioneze Accademia di Romania, spre deosebire de alte stabilimente româneşti din străinătate, cu destinaţie generic numită „culturală". Pentru lămurire, pot pune la dispoziţie „Regulamentul pentru organizarea şi funcţionarea Şcolii Române din Roma (Accademia di Romania)", datînd din 23 iulie 1923, modificat la 16 mai 1941 şi pe baza căruia instituţia a fiinţat pînă în 1947.

Din acesta şi din însăşi activitatea şcolii rezultă că la Roma, pe lîngă conducere şi un personal minim, numit de către Academia Română, ar trebui să se afle un număr maxim de 12 bursieri români, cu burse acordate obligatoriu de statul român pe cîte un an academic, cîte doi din şase specializări umaniste: arheologie, istorie, filologie clasică, filologie romanică, arhitectură, arte plastice. Accademia trebuie să aibă – şi a avut pînă la închiderea ei din 1947 – o publicaţie ştiinţifică proprie, *Ephemeris Daco-Romana*, avînd caracter periodic, seria de volume ***Diplomatarium Italicum***, precum şi o serie de volume cu caracter independent, toate în limbi de circulaţie internaţională, în majoritate produse ale membrilor Şcolii. Nu voi intra aici în alte detalii, dar această orientare ştiinţifică este în mod firesc legată de ceea ce înseamnă Roma şi Italia pentru cultura şi civilizaţia universală şi se află în relaţie directă cu funcţia primordială (studiul antichităţii şi al moştenirii acesteia) sub care lucrează de multă vreme celelalte instituţii străine din Roma. Este şi motivul pentru care, de la întemeiere pînă la închidere, direcţiunea Şcolii a fost sistematic încredinţată cîte unui specialist de renume din primul domeniu enunţat în Regulament, de la Vasile Pârvan la Scarlat Lambrino. Or, aşa cum observa celebrul profesor Massimo Pallotino în alocuţiunea sa din 1993 de la Accademia di Romania, cu prilejul Colocviului amintit, invitat şi ca preşedinte italian al Uniunii Academiilor Străine din Roma, numai prin respectarea statutului său instituţia română se va putea reintegra, pentru prima dată după 1947, *de facto* şi *de iure*, în concertul de elită al acestora şi deci şi în cooperare ştiinţifică directă cu academiile sau „şcolile" respective. Ceea ce, din păcate, încă nu s-a realizat pînă astăzi, cînd toate demersurile, inclusiv cele începute de echipa din care am făcut parte atunci, au rămas fără rezultat.

La respectarea statutului pot participa în concordie, sub supravegherea unor comisii de specialişti şi nu fără acordul Şcolii, Academia Română, ministerele interesate direct – în primul rînd cel al Învăţămîntului –, precum şi alte instituţii ori firme din ţară, pentru acordarea unor burse celor mai merituoşi absolvenţi din domeniile amintite mai sus. Va trebui totodată să fie refăcută şi apoi sprijinită spre îmbogăţire biblioteca Şcolii, pînă în 1947 una dintre cele foarte bune pe lîngă cele ale instituţiilor străine de specialitate din Roma, restituindu-i-se mai întîi şi fondul adus în ţară după închiderea din 1947. Şi nu în ultimul rînd, dar cu aceasta închei, reluarea publicării, pentru început, măcar a periodicului ştiinţific al Accademiei, deja foarte cunoscut şi apreciat cîndva în străinătate şi în ţară, *Ephemeris Daco-Romana*, pentru care, de altfel, un sumar este gata încă din 1993, la Roma.

APEL UMANITAR

Un copil în vîrstă de 14 ani, Andreescu Narcis, suferă de o boală foarte gravă, o tumoră pe creier, tetrapareză spastică evolutivă. El este chemat de către un spital din Franţa, ai cărui medici se oferă să-l **opereze** şi să-l vindece. Deoarece nu are posibilităţi financiare pentru a suporta spitalizarea, roagă, pe această cale, pe toţi oamenii de bine din ţară şi străinătate să contribuie cu bani în conturile deschise la Bankoop – Filiala Rosetti – Bucureşti:

402509298408 (USD)
402509296425 (LEI)

Vă mulţumim.

PROZATORI, SCENARISTI ESEISTI, DRAMATURGI AUTORI DE LUCRARI DE SPECIALITATE...

De data aceasta puteti fi siguri că veti primi un răspuns !

AGENTIE LITERARĂ

ARC COPY

SAMUIL MICU 7, CLUJ-NAPOCA 3400
TEL.: 064-197531 FAX: 064-198266
E-MAIL: ARCCOPY@MAIL.CJNET.RO
C.P. 383 O.P.1 CLUJ-NAPOCA

Trimiteti două-trei capitole reprezentative, însotite de o scurtă prezentare (sinopsis) si de un plic autoadresat la CP 383 OP 1 Cluj-Napoca.
Nu primim originale si unicate.
Taxa de citire/evaluare de 35.000lei se va plăti în contul 2511.00000.25.00040 deschis la Banca Albina - Cluj

AGENTIE LITERARĂ - DREPTURI DE AUTOR

LIVIU ANDREESCU

Despre absenţa unei tradiţii filozofice româneşti

De cele mai multe ori cînd scrie, H.-R. Patapievici lansează discuţii necesare şi oferă comentarii interesante. A făcut-o şi recent, în articolul „Despre absenţa dialogului intelectual", publicat în revista „22". Subiectul meditaţiilor sale a fost de astă dată lipsa unei istorii a filozofiei autohtone. Explicaţia acestei stări de fapt? În România nu au lipsit atît filozofii capabili să polarizeze un spaţiu cultural şi astfel să iniţieze o tradiţie filozofică (Noica, Florian, Şora); mai degrabă, a lipsit chiar spaţiul cultural ce trebuia coagulat în jurul acestor gînditori. Pentru a fiinţa cum trebuie, o cultură specializată (*cultură de idei*) are nevoie de un număr ridicat de membri care să se raporteze critic şi în mod continuu la munca colegilor lor. E nevoie de o piaţă adecvată de idei, cu mecanisme specifice. Or, piaţa autohtonă e încă guvernată de criterii proprii *culturii generale*.

Acesta este, pe scurt, răspunsul lui Horia Patapievici. Pentru a îl putea evalua critic mai exact, aş reformula concluziile sale prin următoarea observaţie: nu există în România **o instituţie filozofică de tip academic**, ci numai o cultură filozofică. În raport cu o astfel de formulă, perfect acceptabilă *ca verdict*, cred că analiza propusă de H.-R. Patapievici merită o scurtă discuţie.

Impactul sistemului totalitar

Termenul de „instituţie" are, faţă de cel de „cultură", un avantaj semantic: el adaugă în mod pregnant nuanţe economice şi politice. Altfel spus, atunci cînd percepem chestiunea absenţei unei tradiţii filozofice ca pe o problemă instituţională, devine mai clar de ce sistemul totalitar nu putea constitui un mediu propice iniţierii unei tradiţii. O instituţie are nevoie nu numai de un număr de indivizi angajaţi în dezbateri critice. O instituţie are nevoie de o **comunitate**, care la rîndul ei implică cel puţin un spaţiu comun adecvat şi independent (academia) şi un mediu de comunicare (mai multe reviste de specialitate). E destul de uşor de imaginat de ce o asemenea instituţie nu putea fi creată sub regimul totalitar, în care au scris şi gîndit cîţiva importanţi filozofi români. Prin urmare nu aş exclude, precum Horia Patapievici, fostul regim ca pe una dintre cauzele deficienţelor instituţionale ale spaţiului filozofic.

Mai mult decît atît, inapetenţele instituţionale au fost moştenite. Una dintre stările de fapt de pe urma căreia spaţiul filozofic are de suferit este absenţa revistelor de specialitate. Puţinele proiecte serioase iniţiate după 1989 (am în minte în special *Revista de cercetări sociale* şi *Polis*) nu sînt suficiente. Nu există în momentul de faţă nici o publicaţie periodică care să apară regulat, care să fie tehnică şi în acelaşi timp suficient răspîndită în mediul academic şi în zonele periferice ale acestuia. Nu există nici destule edituri care să scoată pe piaţă nu atît volume de autor, cît culegeri de studii filozofice, specializate, uneori chiar inaccesibile publicului larg. Dificultăţile economice par să constituie o explicaţie parţială pentru toate acestea şi ele conduc, iremediabil, la moştenirea regimului politic anterior.

O cauză internă?

O altă posibilă explicaţie pentru fenomenul supus aici analizei este chiar stilul de filozofare propus de cîţiva dintre gînditorii importanţi, invocaţi în textul lui H.-R. Patapievici, ca posibili întemeietori de tradiţie. Există ceva în filozofia lui Noica şi a discipolilor săi, de pildă, care îi propulsează pe aceştia într-o poziţie de autoritate dificil de criticat. Şi nu este aici vorba doar de prestigiul intelectual, care nu constituie în sine o barieră în calea abordărilor polemice. Am în vedere, mai degrabă, o concepţie despre relaţia dintre gînditor şi problemele filozofiei. Pentru membrii şcolii de la Păltiniş, „lupta" cu filozofia este o cruciadă personală. Lectorul nu prea are de unde să apuce firul critic. El fie acceptă acest tip de a filozofa, fie îl respinge integral; dar şi de pe o poziţie, şi de pe alta, accesul la detalii (substanţa dezbaterilor filozofice) e limitat. Cum să te raportezi, spre exemplu, la *Despre limită*, volum care nu oferă nici un fel de referinţe bibliografice? Cum să critici *Minima moralia*, care pare să nu aibă nimic în comun cu felul în care se gîndeşte în etica filozofică? Tot ce-ţi rămîne de făcut este, cum semnala Horia Patapievici, o cronică literară.

De altfel, imaginea lui Noica este aceea a gînditorului izolat, solitar. Statura de mentor, de îndrumător cultural nu trebuie să ne înşele. Acest mentorat avea prea puţin de a face cu lumea specializată a filozofiei şi prea mult cu aceea a unei „culturi generale". Receptivitatea culturii autohtone faţă de volumele semnate de Noica, Liiceanu sau Pleşu nu era de natură tehnică, ci generală. Aş îndrăzni chiar să afirm că importanţa filozofică a acestor nume a fost mult exagerată de deosebita lor semnificaţie culturală. Graniţa excesiv de subţire dintre cultură şi filozofie, menţinută în perioada postbelică de tipologia intelectuală descrisă mai sus, a contribuit şi ea la dificultatea circumscrierii unui spaţiu filozofic tehnic şi specializat.

Filozoful-rege

În fine, chiar ideea că, pentru a exista cu adevărat, o tradiţie filozofică românească trebuie să identifice un filozof autohton în jurul căruia să se coaguleze, mi se pare discutabilă. Există cel puţin două motive de nedumerire în faţa unei asemenea propuneri. Primul se datorează neîncrederii că aşa ceva mai este *astăzi* posibil. Vremea filozofului-rege a trecut, şi dacă Platon mai putea fi învestit cu titulatura de părinte al filozofiei clasice, acesta nu mai este cazul lui Wittgenstein, oferit de Horia Patapievici ca principală sursă de inspiraţie a filozofiei anglo-saxone contemporane. În cel mai bun caz Wittgenstein a inspirat o şcoală, printre multe altele care merită acest nume. Chiar şi aşa, filozofia anglo-saxonă de la 1900 încoace numără multe sute de nume semnificative, care au decis cu adevărat orientarea acestei discipline.

În al doilea rînd, pentru a fi românească, o tradiţie filozofică nu trebuie să se raporteze din primul moment la o idee sau la un sistem iniţiat în România. Este suficient ca în ţară să se creeze un spaţiu filozofic în care să circule comentarii asupra oricărui subiect de această natură. În timp, se vor separa şcoli de gîndire, se vor face şi desface alianţe, pînă ce, cîndva, se va putea vorbi despre o adevărată instituţie filozofică şi despre istoria sau tradiţia ei. Ideea că o filozofie românească trebuie să izvorască dintr-o contribuţie autohtonă majoră, de sine stătătoare sau nu, dar în orice caz **românească şi fundamentală**, pare a fi expresia credinţei că în filozofie ceva autentic trebuie să fie şi ceva original. Or, aşa ceva nu mai este cazul. Domeniul a fost atît de adînc sondat, atît de atent explorat, încît este de-a dreptul improbabil ca revoluţiile majore să mai atîrne de un singur nume. Creşterea cunoaşterii filozofice se produce astăzi prin contribuţii semnificative, dar nicidecum monumentale. Tocmai de aceea astfel de revoluţii necesită *timp*.

Concluzie

O tradiţie sau istorie a filozofiei româneşti se va crea de la sine în momentul în care cîteva condiţii de tip instituţional vor fi îndeplinite. Ideile nu vor căpăta niciodată elocvenţa mult dorită în afara unui sistem capabil să creeze şi să stabilească **criteriile instituţionale** ce le oferă această elocvenţă. Reînvigorarea disciplinei la care m-am referit aici nu poate demara decît astfel, căci, după cum arăta Horia Patapievici în eseul său, simpla prezenţă a unor idei interesante nu face dintr-o *cultură generală* una *de idei*.

Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă – România

anunţă lansarea unui proiect-pilot:

Introducerea de sisteme de educaţie la distanţă în universităţi din România

Faza I: Fundaţia oferă un număr de şapte burse integrale pentru un program de două săptămîni de cursuri intensive în domeniul educaţiei la distanţă. Cursurile sînt destinate instruirii unor specialişti din universităţi de stat din România interesate în demararea de programe de educaţie la distanţă. Selecţia bursierilor va fi organizată de Fundaţie.

Faza II: Fundaţia organizează în lunile următoare stagiului din Marea Britanie un atelier de lucru pentru studii şi discuţii asupra introducerii învăţămîntului la distanţă în România. Scopul cursurilor intensive şi al atelierului de lucru este ca specialiştii participanţi la curs să formeze o echipă care va întocmi un studiu de fezabilitate pentru introducerea învăţămîntului la distanţă şi un proiect pentru introducerea treptată a cîte unui serviciu de educaţie la distanţă în universitatea pe care o reprezintă.

Programul de instruire va avea loc în Marea Britanie în luna aprilie 1997, iar cîte o copie din studiul de fezabilitate şi din proiecte se va preda la Fundaţie pînă la 15 octombrie 1997, pentru dezvoltarea în continuare a programului.

Pentru înscrierea în program, fiecare universitate interesată va trebui să înainteze un dosar conţinînd:

a) formularul de înscriere, semnat şi ştampilat de conducerea universităţii;

b) Curriculum Vitae şi un memoriu de activitate pentru persoanele propuse spre a participa în program şi care trebuie să fie buni cunoscători ai limbii engleze;

c) un scurt referat asupra tipului cursurilor şi domeniilor de studiu pentru care universitatea este interesată să ofere cursuri la distanţă.

Universităţile care au depus dosare pentru a participa în program vor fi anunţate în scris asupra rezultatelor în termen de cel mult trei săptămîni de la expirarea termenului de predare a dosarelor.

Informaţii suplimentare şi formulare de înscriere se oferă de luni pînă joi între orele 14–17, la sediile din ţară ale Fundaţiei Soros:

- **Bucureşti**: Calea Victoriei nr. 155, sc.7, et.3, Sector 1, tel. 01–659.13.21, 01–659.74.27 Coordonator program: Dana Lup
- **Cluj**: Str. Ţebei nr. 21 tel.064–420.480; fax: 064–420.470 Coordonator program: Lucinia Bal
- **Iaşi**: Str. Moara de Foc nr. 35, et.7 tel. 032–252.920 Coordonator program: Alina Tacu
- **Timişoara**: Str. Semenic nr. 10 tel.056–199.960 Coordonator program: Monica Lala Popa.

Termen limită de predare a dosarelor: 14 martie 1997.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Călătorie cu biblioplanul

- **VLADIMIR TISMĂNEANU, „Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel", ed. Polirom, 288 pp.**
- **E.M. CIORAN, „Antologia portretului. De la Saint-Simon la Tocqueville", ed. Humanitas, 272 pp.**
- **DUMITRU NICODIM, „Casa lui David", ed. Humanitas, 206 pp.**
- **PAUL ZARIFOPOL, „Pentru arta literară", ed. Fundației Culturale Române, 416 pp., 15.000 lei**
- **ALEXANDRU CIORĂNESCU, „Viitorul trecutului. Utopie și literatură", ed. Cartea Românească, 278 pp., 5.000 lei**

Revenire cu plutire

Din 18 noiembrie 1996, de cînd mi-am încheiat, la propriu și la figurat, toate socotelile cu acea curioasă făptură pe nume *L.A.&I* (*Litere, arte, idei*, suplimentul cultural al *Cotidianului*), nu m-a bîntuit nici o nostalgie, ci doar un singur regret: părăsirea biblioplanului. Totodată, aceasta a și fost principala sursă de melancolie a celor cîțiva cititori fideli ai foii cu pricina: „cine, unde și cînd o să mai prezinte patruzeci de cărți noi laolaltă?". Lumea se învățase ca, o dată la cîteva luni măcar, cu ocazia tîrgurilor de carte – **Bookarest** sau **Gaudeamus** – ori cînd, pur și simplu, mă năpădeau cărțile cu sau fără dedicații, să mă avînt pe două, patru sau chiar șase pagini de gazetă și să semnalez noile apariții editoriale.

Adevărul e că, lipsindu-ne o revistă de tip *New York Review of Books*, *Lire* sau *Livres de France*, publicul – specialiști și amatori deopotrivă – este obligat să alerge cu ochii-n zece părți după reclamele editurilor prin diferite gazete, ori să cutreiere ore-n șir prin librării, pescuind noutăți la nimereală. Ca principal însărcinat cu cronica de carte la *„22"*, m-am întrebat nu o dată ce face omul care n-are chef să-mi citească ditamai pagina despre autorul X cu titlul Y, dorind în schimb să vadă cît mai multe recomandări editoriale, fie și o dată la cinci, șase săptămîni. Un spor de varietate, deci.

Pe de altă parte, există foarte multe cărți care ție, cronicar capricios, fatalmente arhisubiectiv, nu ți se par **ofertante**, însă pe care le consideri, oricum, **importante**: pe ele cînd, cum și cît le pui în evidență? Este vorba în special de traduceri. În sfîrșit, continuă să-ți vină exemplare-semnal de la edituri (ba se mai... întîmplă să-ți cumperi cîte-o carte!), chiar dacă nu mai ai „ziarul tău". Bref: oare biblioplanul cu care survolam periodic piața editorială în suplimentul *LA&I* n-ar putea fîlfîi din cînd în cînd și aici, în penultima pagină a *„22"*-ului? Nu știu exact periodicitatea, însă atunci cînd vraful de (semi)noutăți se va comporta precum chichinda din basm, obligîndu-mă să ies din „casă", îmi voi permite cîte un zbor de plăcere, o plutire pe coperți.

Polirom Lupescu

Polirom: cea mai spectaculoasă evoluție editorială de aproape doi ani încoace. De cînd s-a rupt de editura Institutului European Iași (unde, din păcate, cam suflă vînt de epilog), Silviu Lupescu produce năvalnic și pentru mai mulți destinatari concomitent: istorie, filosofie, religie, dar și didactică, sociologie ș.a. Dacă, în ultimele luni, a dat trei lovituri liberaliste la capitolul **originale**, respectiv Adrian Marino, Gabriel Andreescu, Iosif Sava – la traduceri sînt cel puțin șase titluri ce se cuvin reținute: Nikolai Berdiaev, ***Sensul istoriei*** (traducere de Radu Părpăuță, prefață de Ilie Gyurcsik; Jean Baudrillard, ***Strategiile fatale*** (trad. Felicia Sicoie); Françoise Thom, ***Sfîrșiturile comunismului*** (trad. Gabriela Gavril, prefață Liviu Antonesei); Thierry de Montbrial, ***Memoria timpului prezent*** (trad. Mihaela Lungu); Michel de Certeau, ***Fabula mistică, secolele XVI-XVII*** (trad. Magda Jeanrenaud); Jacques de Launay, ***Marea prăbușire. 1944–1945*** (trad. Georges Boisnard, postfață Lucian Leuștean).

Să notăm varietatea domeniilor. Françoise Thom, analistul „limbajului de lemn", respiră ideologic în vecinătatea lui Alain Besançon, iar examenul sfîrșitului catastrofic al comunismului coincide cu spectrul apocaliptic proiectat asupra... postcomunismului în întregul lagăr sovietic. Asta în vreme ce Baudrillard atacă mitul egalitarist și aproape că înalță un imn agoniei planetare, unde **hipertelia**, alunecarea hîdă întru malformație, oximoron, atrofiere, alterare și generalizare tumorală, conjugă principiul răului cu ironia cînd morbidă, cînd pur jovială în fața dezastrelor. Istoria și sociologia, ca și dinamismul politicii internaționale (Thierry de Montbrial) se izbesc de profetismul metafizic în trăirea istoriei ca destin implacabil (Berdiaev), pentru ca documentarul ororilor la care sovieticii i-au supus pe civilii germani **după** ce semnaseră Carta Atlanticului, în septembrie 1944 (Jacques de Launay), în numele blestematei legi a talionului, să-ți alimenteze din plin scepticismul cititor de Joseph le Maistre...

Așa că te grăbești să deschizi ultima noutate de la Polirom, cartea lui Vladimir Tismăneanu din 1992, ***Reinventarea politicului. Europa răsăriteană de la Stalin la Havel*** (trad. Alexandru Vlad, prefață de Dan Pavel), să compari diagnosticările de atunci ale politologului cu situația de acum și previziunile (ca întotdeauna, funeste) posibile pentru mîine. Altminteri, public eu nu mai spun nimic, de vreme ce studiul introductiv spune totul.

Jung, Cioran și alte orbitoare la Humanitas

C.G. Jung, ***Tipuri psihologice***, traducere de Viorica Nișcov, editura Humanitas – un titlu obligatoriu în orice bibliotecă respectabilă, fie formată, fie în formare. În urmă cu vreo două luni apărea, tot la Humanitas, ***Erinerungen...*** (***Amintiri, vise, reflecții***, trad. Daniela Ștefănescu), adevărat „speraclu" în materie de junghianism, pentru ca, în colecția „maeștri spirituali" a aceleiași edituri, Oana Vlad să traducă monografia lui Anthony Stevens, instructivă din mai multe puncte de vedere, inclusiv din unghiul faimosului dosar așa-zis antiiudaic, instrumentat subteran de invidia ostilă a bătrînului Freud.

Deși în psihanaliză se pretinde că s-ar fi făcut niscai progrese, conceptele lui Jung (inconștientul colectiv, arhetipul, introvertit/extravertit etc.) au pecetluit de-a binelea istoria acestei discipline provocatoare la modul palpitant. Cum tot la Humanitas urmează să apară zilele acestea ***Surveiller et punir***, celebra istorie a închisorii scrisă de Michel Foucault, le putem sugera serviciilor de psihologie colectivă & manipulare, pendinte de variatele noastre servicii speciale, să-și programeze o suită de lecturi tot mai intens aplicabile. Și explicabile.

Despre cel dintîi mădular din triadicul roman ***Orbitor*** al lui Mircea Cărtărescu voi scrie în curînd aici: orice Cărtărescu se cuvine citit pe îndelete, cu mare grijă la referențialitate. (Dacă nu de altceva, măcar de minima obligație de-a mă documenta în privința lui Pynchеon.) Și tot aici mă voi agăța cu plăcere de doi Ciorani seducători: ***Antologia portretului. De la Saint-Simon la Tocqueville*** (în care, sub pana diversilor alchimiști ai evocării, dai mai la tot pasul de umorile, terorile și savorile stilistice ale... scriitorului Cioran) și ***George Bălan în dialog cu Emil Cioran***, o bucoavnă apărută la Cartea Românească și care se găsește foarte greu prin librăriile bucureștene. O revenire, George Bălan, interesantă, deșteptînd nostalgii șaptezeciste, cînd high life-ul capitalei cocheta meloman cu mistica, spre drăcească sperietură a „factorilor responsabili".

Omagiat luna asta de prieteni, admiratori și chiar politicieni, Petru Creția a trecut nu doar pe la festinul dat în onoarea sa de partidul lui Petre Roman, ci și pe la **Serata TV** a lui Iosif Sava, în vreme ce Humanitas i-a publicat (sub titlul ***Catedrala de lumini***) trei eseuri despre Homer (***Iliada***, ***Odisseea***), Dante (***Divina Commedia***) și Shakespeare (***Furtuna***).

În colecția „gînditori ruși", coordonată de Ion Ianoși, apare un nume greu, Pavel Florenski (***Perspectiva inversă și alte scrieri***, trad. Tatiana Nicolescu, Alexandra Nicolescu, Ana Maria Brezuleanu), omul în care s-au întîlnit Atena și Ierusalimul, cum spunea Serghei Bulgakov, teologul împușcat de stalinism exact acum patruzeci de ani. Să vedem ce-o să scrie Dan Ciachir în *Cuvîntul* și să urmărim reacțiile (benefic) concurențiale ale editurii Anastasia.

Și nu chiar departe de închisorile lui Florenski se află Jurilovca, unde s-a născut în 1951 Dumitru Nicodim, autorul ***Casei lui David***. Dincolo de cele două gogoși de pe coperți (cartea **nu** este un „roman", iar afirmația: *„de la Ilie Moromete, eroul romanului lui Nicodim este, probabil, cel mai tragic și mai viguros personaj din literatura satului românesc"* – este de-a dreptul o aberație), suferințele Nicodimului iehovist, prins cu toată familia sub lacătele și bicele colectivizării, constituie un document de neocolit. Ar fi bine ca zvonul cum că se va face un film după cartea aceasta să nu rămînă doar zvon, fiindcă grozăviile descrise aici sînt parcă făcute pentru ecran.

Critici și critici

Adică oameni-critici și viziuni, sisteme critice. Că prea s-a depărtat critica literară de lume și lumea de critica literaturii!

La editura Fundației Culturale Române, în eleganta colecție „Fundamente", coordonată (oarecum în ideea faimoaselor ediții de la Fundațiile Regale) de Z. Ornea, a apărut zilele trecute un cărțoi de patru sute de pagini cuprinzînd toate volumele publicate de Paul Zarifopol în timpul vieții (***Din registrul ideilor gingașe***, 1926, ***Artiști și idei literare române***, 1930, ***Încercări de precizie literară***, 1931, ***Pentru arta literară***, 1934, acesta din urmă dînd și titlul volumului). Cine să fie editorul, de nu cunoscutul Al. Săndulescu, cel care se ocupă, între multe altele, de Zarifopol, de aproape treizeci de ani! Sigur că, față de ediția în două volume din anii '70, cea de acum este completă: s-au epurat epurările, cum s-ar zice. Bun prilej de re-lectură, așadar, mai cu seamă că Zarifopol continuă să fie, în ochii marelui public, un autor de rîndul doi, și nu de lojă de onoare, cum s-ar cuveni. Nu atît a fiindcă a fost cel dintîi mare editor (și chiar iubitor) de I.L. Caragiale, nu fiindcă a prilejuit nașterea acelei superbe relații epistolare cu meșterul lui Kir Ianulea, ci pentru că reprezintă un tip intelectual destul de rar în lumea românească (balcanică, mie-mi spui?), unde bîntuie fie rinocerita, fie poltroneria, unde, dacă nu-i adaptabilitate mercantilă, devine cu inadaptabilitate... morală, și tot așa. Raționalist și sceptic, hedonist cu staif și măsură (în ciuda circumstanțelor morții...), gata mereu să joace-n rol de *trouble fête* și să dezumfle orice amenințătoare să dea pe-afară (ca un vajnic precursor al lui Alexandru George), Zarifopol oferă spiritului junimii de azi un exemplu plin de nerv polemic și tandrețe față de idei, poate cam demodat pe alocuri, cam rigid, cam prea lucid și atos la verdicte, dar captivant prin înscenarea ideilor, prin sagacitate și onestitate. Să vedem ce sbartă o avea conu Păvălucă, zis Herr Doktor, în zilele noastre!

În colecția **Akademos** a Editurii didactice și pedagogice (o colecție de care va trebui scris cu seriozitate cîndva, fiindcă au apărut deja vreo sută de titluri, într-o amalgamare bulversantă, de la Ion Toboșaru la Ion Vartic, de la Dina Cocea la Marta Petreu și tot așa), Monica Spiridon (***Apărarea și ilustrarea criticii***) își reunește o parte din studiile și comentariile publicate de-a lungul anilor în *România literară*, *Revista de istorie și teorie literară*, *Ramuri*, *Familia*, *Viața Românească* (despre critică și metacritică, despre postmodernism, Nemoianu, Derrida și Paul Cornea, despre Marino, Matei Călinescu și John Searle etc.), în vreme ce Gheorghe Perian, cunoscutul critic de la *Vatra*, publică sub titlul ***Scriitori români postmoderni*** peste douăzeci de analize la poeți și prozatori optzeciști, printre care Mircea Cărtărescu, Ion Mureșan și Florin Iaru, ca și Nedelciu, Groșan sau Gheorghe Crăciun. După ***Istoria*** lui R.G. Țeposu, încă o carte cu optzeciști, în așteptarea de mult promiselor inițiative similare – Ion Bogdan Lefter, Monica Spiridon, Mircea Mihăieș.

În fine, în aceeași colecție de „eseuri/critică" de la Cartea Românească, unde a apărut cartea lui George Bălan despre Cioran, menționată mai sus, încă două titluri: ***Viitorul trecutului. Utopie și literatură***, cartea lui Alexandru Ciorănescu din 1972, și Marin Tarangul, ***Prin ochiul lui Nichita*** (Stănescu). Urmare în nr. viitor.

Erată

În cronica de săptămîna trecută, infailibilul serviciu de corectură de la *„22"* a lăsat totuși o chestie care-l poate supăra, pe bună dreptate, foarte rău pe dom' profesor Ion Vartic: pe col. 1, paragraful 2 de jos în sus, corect era *„revelația I.D. Sîrbu **determină** resuscitarea"*, și nu *„...termină resuscitarea"*. E, care va să zică, viceversa...

MARIAN CHIRIAC

Franţa – un prieten, deocamdată singurul

Primul şef de stat occidental care a făcut o vizită oficială în România după alegerile din noiembrie 1996, Jacques Chirac, a avut parte de o primire entuziastă la Bucureşti. În cursul întîlnirilor oficiale, preşedintele francez a menţionat în dese rînduri că ţara sa este interesată să devină avocatul României în NATO şi Uniunea Europeană, dorind totodată să stabilească cu România un parteneriat solid, atît la nivel politic, economic, cît şi cultural.

Vineri la prînz, o importantă delegaţie franceză ateriza la Bucureşti. Preşedintele Jacques Chirac era însoţit în această vizită oficială de către ministrul de Externe, Hervé de Charette, de ministrul de Interne, Jean-Louis Debré, de alţi înalţi demnitari, ca şi de o numeroasă delegaţie de oameni de afaceri şi de un grup de 40 de ziarişti francezi.

După trecerea în revistă a gărzii de onoare la Arcul de Triumf, unde J. Chirac – contrar protocolului uzual – a intrat în mijlocul mulţimii, salutînd-o, a urmat prima întîlnire cu preşedintele Emil Constantinescu, la Palatul Cotroceni. Cu această ocazie, şefului statului român i-a fost conferit Ordinul Marea Cruce a Legiunii de Onoare, cea mai înaltă distincţie franceză.

A urmat discursul oficial în faţa celor două Camere legislative reunite. În aula Parlamentului, Jacques Chirac – **promotor al unui mesaj de solidaritate cu România** – a accentuat legăturile spirituale şi culturale dintre poporul român şi cel francez (*„francofonia e un lucru care ne uneşte"*), considerînd că trecutul fructuos poate constitui premisa unor relaţii mai bune în viitor.

Preşedintele francez a subliniat cu această ocazie şi faptul că **România se va bucura de întregul său sprijin, în tentativa de aderare la structurile europene şi euro-atlantice**. *„Franţa a fost prima care a spus-o cu tărie: doresc ca România să ni se alăture cel mai curînd, în 1999 dacă este posibil, în sinul Alianţei Nord-Atlantice. O afirm aici, la Bucureşti, aşa cum am spus-o la Washington, la Londra, la Bonn"*. Şi în ceea ce priveşte integrarea României în Uniunea Europeană, preşedintele Chirac s-a dovedit îmbărbătător. *„Uniunea Europeană se pregăteşte să vă primească. În doi ani, ea va dispune de o monedă unică, ce va fi cealaltă monedă din Europa. Ea este ataşată păstrării şi dezvoltării modelului social european, care ne va permite să tragem cel mai bun folos din mondializarea tehnologiilor şi a schimburilor. Ea îşi dezvoltă şi politica mediteraneană, la care România, naţiune latină, trebuie să fie din plin ataşată."*

O a treia dimensiune a vizitei preşedintelui francez, cea privind **stabilirea unui parteneriat larg între cele două ţări**, a fost accentuată îndeosebi din punct de vedere economic. *„Eu cer întreprinderilor franceze să-şi sporească contribuţia la dezvoltarea ţării dv. Franţa trebuie să-şi amplifice prezenţa. Dar trebuie, de asemenea, ca întreprinderile noastre să găsească la dv. un cadru reglementar şi un climat general favorabil instalării şi dezvoltării lor"*. Ulterior, după cum avea să declare preşedintele Emil Constantinescu în cadrul conferinţei de presă comune, delegaţiile română şi franceză au identificat posibilităţi de încheiere a unor contracte între unităţile economice din industriile siderurgică, a cimentului, a zahărului şi în domeniul apărării. Totodată, se conturează participarea Franţei la modernizarea infrastructurii din România, respectiv construirea de autostrăzi şi căi ferate.

În cadrul vizitei sale, preşedintele Jacques Chirac a mai avut întîlniri cu preşedinţii celor două Camere ale Parlamentului, cu premierul Victor Ciorbea (căruia i-a fost conferită Marea Cruce a Ordinului Naţional al Meritului, ca şi liderului Camerei Deputaţilor, Ion Diaconescu), precum şi cu liderul opoziţiei, Ion Iliescu.

La Universitatea Bucureşti, rectorul acestei instituţii i-a înmînat preşedintelui Franţei diploma de Doctor Honoris Causa al Universităţii. În discuţia ulterioară, cu profesori şi studenţi de la secţiile francofone, J. Chirac a declarat că va încerca să contribuie la dezvoltarea relaţiilor culturale şi a schimburilor intelectuale dintre cele două ţări.

Aspectul cel mai important al vizitei preşedintelui francez îl constituie sprijinul deschis şi puternic pe care această ţară îl va acorda României, pentru aderarea la NATO în primul val. Preşedintele Chirac a declarat, în acest sens: *„Sper că lărgirea NATO se va petrece în condiţii bune, respectiv după încheierea unui acord al Alianţei cu Rusia. Această înţelegere presupune ca, în afara celor trei ţări cu şanse foarte clare de admitere (Polonia, Cehia, Ungaria), să existe şi o a patra sau a cincea. Nu Germania e dificultatea majoră. Important e să convingem SUA de necesitatea intrării României în NATO, cu primul val."*

La încheierea vizitei delegaţiei franceze, preşedintele Emil Constantinescu a ţinut să sublinieze semnificaţia *„politică, diplomatică şi istorică"* a acesteia: *„E vocaţia Franţei de a lansa mari proiecte. România îşi va asuma în zona central şi est-europeană sarcina de a răspîndi ideile democratice pe care Franţa le-a susţinut în istorie"*.

Revista „22" declară nule următoarele facturi: 116551, 116552, 116559, 116560, 116561, 116570, 116578, 116580, 116581.

JACQUES CHIRAC
Preşedinte al Republicii Franceze

S-a născut la 29 noiembrie 1932 la Paris.

Fiu al lui **François Chirac**, administrator de societăţi, şi al **Mariei-Luise Valette**.

Căsătorit la data de 16 martie 1956 cu **Bernadette Chodron de Courcel**. Tată a doi copii, **Laurence** şi **Claude**.

Licenţiat al **Institutului de Studii Politice** din Paris şi al **Şcolii de vară a Universităţii Harvard** din Statele Unite.

CARIERA

– Consilier referent la Curtea de Conturi (1965–1993);
– Consilier municipal la Primăria din Sainte Féréole (martie1965–martie 1977);
– Deputat de Corrèze (martie–mai 1967); reales de mai multe ori în perioada 1973–1993;
– Secretar de Stat pentru Afacerile Sociale, însărcinat cu problema locurilor de muncă, în guvernul Pompidou (1967–1968);
– Consilier general al cantonului Meymac (1968); reales între 1970–1982;
– Secretar de Stat la Ministerul Economiei şi Finanţelor în timpul guvernelor Pompidou, Couve de Murville şi Chaban-Delmas (1968–1971);
– Trezorier al Fundaţiei „Claude Pompidou" (asociaţie pentru ajutorarea persoanelor vîrstnice şi a copiilor handicapaţi), din 1969;
– Preşedinte al consiliului general din Corrèze (1970–martie 1979);
– Ministru delegat pe lîngă primul ministru, însărcinat cu relaţia cu Parlamentul în guvernul Chaban-Delmas (1971–1972);
– Ministru al Agriculturii şi al Dezvoltării Rurale în guvernul Messmer (1972–1973);
– Ministru al Agriculturii şi al Dezvoltării Rurale în guvernul Messmer (1973–1974);
– Ministru de Interne în guvernul Messmer (1974);
– Prim-ministru (27 mai 1974); în august 1976 prezintă demisia guvernului;
– Secretar general al Uniunii Democraţilor pentru Republică (UDR) (decembrie 1974–iunie 1975);
– Preşedinte al Adunării pentru Republică (RPR), care succede UDR (5 decembrie 1976); reales în 1990 şi 1993;
– Primar al Parisului (20 martie 1977); reales în 1983 şi 1989;
– Preşedinte al Asociaţiei Internaţionale a Primarilor şi Responsabililor Capitalelor şi Metropolelor parţial sau integral francofone (AIMF) (1 mai 1979);
– Deputat în Parlamentul European (pentru Apărarea Intereselor Franţei în Europa) (10 iunie 1979); demisionează în 1980;
– Prim-ministru (20 martie 1986–10 mai 1988);
– 12 noiembrie 1994 – demisionează din postul de preşedinte al RPR;
– 7 mai 1995 – Preşedinte al Republicii Franceze.

DISTINCŢII

– **Grande-Croix de l'Ordre National du Mérite**;
– **Croix de la Valeur Militaire**;
– **Chevalier du Mérite Agricole, des Arts et des Lettres, de l'Etoile Noire, du Mérite Sportif, du Mérite Touristique**;
– **Médaille de l'Aéronautique**.

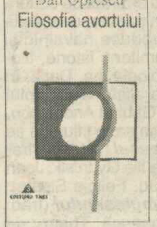

„Cele patru părţi alcătuitoare ale volumului de faţă au, de fapt, titluri ironice, nedînd socoteală de conţinutul propriu-zis. De pildă, ***Filosofia avortului*** *nu numai că nu-i o filosofie a avortului, dar nu e nici filosofie, şi nici despre avort nu prea este (ci, mai degrabă, poate, despre intoleranţă); la fel, eseul al doilea nu este despre pisici – şi aşa mai departe."*

DAN OPRESCU

Lansarea volumului ***Filosofia avortului***, de Dan Oprescu, va avea loc sîmbătă, 1 martie 1997, orele 11.30, la sediul GDS din Calea Victoriei nr. 120.

Redacţia: GABRIELA ADAMEŞTEANU (**redactor-şef**); RODICA PALADE (**redactor-şef adjunct**); ANDREI CORNEA (**publicist comentator**); OANA ARMEANU (**şef secţie social**); MARIAN CHIRIAC (**politic**); IULIAN ANGHEL (**politic, social**); DAN PERJOVSCHI (**grafician**); LUCIAN PIUCĂ (**tehnoredactor**); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ŞTEFAN (**corectori**); MIRCEA IONESCU (**şef serviciu difuzare**); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (**difuzare**); MIHAELA CUCU (**publicitate**); ALINA CORBU (**contabil-şef**); IULIANA FLOREA (**casier**); ADRIANA BOBEICĂ (**secretariat**); LIDIA CRISTESCU (**procesare text, abonamente**); CONSTANTIN VĂDUVA (**fotoreporter**).
Responsabil de număr: ANDREI CORNEA

Rubrici permanente: ŞERBAN ORESCU, TIA ŞERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA (**comentariu politic**), ILIE ŞERBĂNESCU (**comentariu economic**), H.-R. PATAPIEVICI (**eseu**), CEZAR BĂLTAG (**istoria religiilor**), MAGDA CÂRNECI (**cultură**), DAN C. MIHĂILESCU (**cronică literară**), ERWIN KESSLER (**cronică plastică**), DIANA TURCONI (**reportaj, anchete**).

Corespondenţi: FEY LÁSZLÓ, IOAN MUŞLEA (**Cluj**), DANIEL VIGHI (**Timişoara**)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76
e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761